Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVI. Celovec, petek, 17. december 1971 Štev. 50 (1535)

Generalni konzul Bojan Lubej na obisku pri ZSO

Na podlagi povabila, izrečena med informativnim razgovorom s predsednikom Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Francijem Zwittrom, je novi generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Bojan Lubej v soboto 11. decembra 1971 obiskal Zvezo slovenskih organizacij na njenem sedežu.

Ob tej priložnosti so ga predstavniki Zveze slovenskih organizacij podrobno seznanili s problemi slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Za izražene težnje je generalni konzul Lubej pokazal veliko zanimanje in zagotovil, da bo želje slovenske manjšine s svoje strani vedno podpiral ter jih posredoval pristojnim forumom v Jugoslaviji.

DOGODKI NA HRVAŠKEM

opozarjajo na resnost položaja

Po odločnih besedah, ki jih je povedal jugoslovanski predsednik Tito na seji predsedstva ZKJ, je prišlo na Hrvaškem do važnih sprememb v vodstvu, hkrati pa tudi do dogodkov, ki opozarjajo na resnost zadnjega razvoja v tej jugoslovanski republiki.

Centralni komite ZK Hrvaške je dva dni razpravljal o teh pojavih ter zavzel zelo kritično stališče do razvoja, ki sega pravzaprav že nazaj do začetka tega leta. Že meseca februarja je namreč prišlo v vodstvu ZKH do razdora zaradi različnih ocen o nevarnosti nacionalizma in šovinizma. Čeprav je potem predsednik Tito dvakrat obiskal Hrvaško ter opozarjal na nevarnost teh pojavov, hrvaško vodstvo ni podvzelo primernih ukrepov oziroma ni bilo dovolj odločno v izvajanju sklepov.

Med sedanjo razpravo je npr. književnik Mirko Božič med drugim ugotovil, da so bili v partijo uvedeni nedemokratični odnosi, da je vso oblast vzela v roke majhna skupina. Dr. Dušan Dragosavac je v zvezi z množičnim gibanjem dejal, da je dejansko šlo za organiziranje protisocialistične opozicijske stranke in da so vodilne osebnosti tega gibanja bile pripravljene tudi na sodelovanje z inozemstvom in na pomoč iz inozemstva. Predsednik hrvaške republiške skupščine (sabora) Jakob Blaževič pa je opozoril, da je kontrarevolucija šla za tem, da se izzove meščanska vojna. Menil je, da so štabi kontrarevolucije tako v Jugoslaviji kot v inozemstvu in da ne gre samo za zaroto proti socialistični Hrvaški in socialistični Jugoslaviji, temveč za zaroto proti socializmu sploh.

Na omenjeni seji so najvišji predstavniki podali ostavko na svoje položaje, in sicer dr. Savka Dabčevič-Kučar, predsednica CK ZKH in članica predsedstva ZKJ; Pero Pirker, tajnik izvršnega komiteja in član CK ZKH; Marko Koprtla, član IK in CK ZKH; generalni polkovnik Janko Bobetko, član CK ZKH; Mika Tripalo, član izvršnega biroja in predsedstva ZKJ ter član predsedstva SFRJ. V svojih odstopnih izjavah so priznali, da so kljub opozorilom podcenjevali nevarnost razrednega sovražnika ter da so pokazali nezadostno odločnost in liberalizem napram nacionalizmu in šovinizmu.

Za novo predsednico CK ZK Hrvaške je bila izvoljena Milka Planinc, za novega tajnika IK CK ZKH Josip Vrhovec in za člana IK CK ZKH Milan Miškovič. Nova predsednica je poudarila, da morajo zdaj z ustvarjanjem enotnosti preprečiti, da ne bi morda ponovili to, kar se je dogodilo zdaj.

V zadnjih dneh je prišlo v Zagrebu do študentskih demonstracij, pri katerih je bilo večje število demonstrantov aretiranih z utemeljitvijo, da so kršili javni red in mir.

V A B I L O

Vljudno Vas vabimo na

3. Koroške kulturne dneve

ki bodo v času od 27. do 29. decembra 1971 v predavalnici I v Delavski zbornici v Celovcu.

Predavanja letošnjih Koroških kulturnih dni bodo obravnavala zgodovinska, sociološka, jezikovna ter umetniška vprašanja koroških Slovencev.

S sporedom bomo začeli v ponedeljek 27. decembra ob 8.30 uri.

V času Koroških kulturnih dni bo v predavalnici II Delavske zbornice razstava slovenskega koroškega periodičnega tiska v 19. in 20. stoletju.

V torek 28. decembra ob 20. uri bo v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu literarni večer, na katerem bodo brali koroški pisatelji in pesniki iz svojih del.

Za pripravljalni odbor:

dr. Pavel Apovnik **dr. Janko Zerzer**

Dolar bo razvrednoten

Odkar je ameriški predsednik Nixon pred meseci razglasil svoje ukrepe za „ozdravitev" ameriškega gospodarstva, so si bili v mednarodnih finančnih krogih na jasnem, da morejo ti ukrepi imeti uspeh le znotraj ameriškega gospodarstva, medtem ko se bo morala Amerika z ozirom na mednarodno gospodarstvo prej ali slej odločiti še za drug korak — namreč za razvrednotenje dolarja. To odločitev je Amerika skozi tedne in mesece vedno spet odklanjala in zahtevala, naj nasprotno druge države zvišajo vrednost svojih valut napram dolarju. To je šlo vse do nedavnega zasedanja tako imenovanega kluba desetorice (desetih najvažnejših zahodnih držav — op. ured.) v Rimu, kjer so se po dolgih razpravah načelno sporazumeli o razvrednotenju dolarja.

Prava odločitev v tem oziru pa je padla ta teden na Azorih, kjer sta se sestala ameriški predsednik Nixon in francoski predsednik Pompidou. Ob tej priložnosti sta namreč javnosti sporočila, da sta se med drugim sporazumela tudi o razvrednotenju dolarja, ki pa naj bi mu hkrati sledilo tudi zvišanje vrednosti nekaterih drugih valut.

Tozadevno sporočilo ne vsebuje nobenih podrobnosti — ne glede stopnje razvrednotenja dolarja in tudi ne glede držav, ki naj bi nasprotno zvišale vrednost svojih valut. V mednarodnih finančnih krogih zato samo ugibajo ter ne izključujejo možnosti, da bo razvrednotenje dolarja znašalo 10 odstotkov. Prav tako tudi menijo, da bo odločitev padla že danes oziroma jutri na zasedanju finančnih ministrov kluba desetorice, ki se bodo sestali v Washingtonu. Na tem sestanku naj bi določili tudi nove paritete posameznih valut.

Torej izgleda, da bo že v najbližji bodočnosti prišlo do rešitve trenutne monetarne krize, ki zdaj že tedne in mesece bremeni mednarodne gospodarske in finančne odnose. Normalizacija na monetarnem področju in s tem odstranitev sedanje negotovosti bi nedvomno bila v interesu nadaljnjega gospodarskega razvoja v svetu.

Diplomatska vojna

za mir na indijski podcelini

Med Indijo in Pakistanom še vedno obstaja le govorica topov in bomb. Vojne operacije se nadaljujejo tako na „vzhodnem bojišču", kjer so enote Mukti Bahini in indijske čete v zadnjih dneh napredovale neposredno do glavnega vzhodnopakistanskega mesta Dake; prav tako pa tudi na „zahodni fronti", kjer so nasprotno pakistanske enote prodrle globoko na indijsko ozemlje.

Hkrati pa se nadaljuje tudi diplomatska vojna za mir na indijski podcelini. Posebno živahno je v Združenih narodih, kjer se je Sovjetska zveza v varnostnem svetu že trikrat poslužila pravice veta ter s tem preprečila izglasovanje ukrepov, ki bi bili obvezni za obe vojskujoči se strani.

Sedanji položaj je vsekakor tak, da upravičeno vzbuja zaskrbljenost. Ta položaj namreč ne podaljšuje le vojne neposredno med Indijo in Pakistanom, marveč ogroža tudi svetovni mir. Ravno v tej situaciji pa se je svetovna organizacija znašla v povsem nemočnem položaju, ko o problemu sicer lahko razpravlja in v glavni skupščini celo sprejema deklaracije, toda praktično za ukinitev sovražnosti skoraj ničesar ne more napraviti.

Torej se nadaljuje vojaško reševanje" spora, čeprav je vsakomur jasno, da tako reševanje ne more privesti do zadovoljive rešitve. Nasprotno bo izhod iz krize tudi v tem primeru prej ali slej treba iskati mirnim potom, s pogajanji, ki pa jih — vsaj doslej — posebno odločno zavrača Pakistan.

Slovenska manjšina v Italiji

zahteva globalno zaščito svojih pravic

V zadnji številki našega lista smo poročali o sprejemu zastopnikov slov. manjšine pri predsedniku ital. vlade Colombu. Med slovensko manjšino, pa tudi v vseh tistih italijanskih krogih, ki se zavzemajo za pravično rešitev manjšinskega vprašanja, je ta sprejem naletel na zelo ugoden odziv, še posebno zato, ker je bil to prvi primer, ko se je predsednik italijanske vlade uradno pogovarjal s predstavniki Slovencev.

Ta pozitivni moment so naglasili v posebni izjavi tudi podpisniki pisma, s katerim so že pred enim letom — namreč 3. 12. 1970 — zaprosili za sprejem slovenske delegacije pri predsedniku vlade. V sedanji izjavi izražajo zadovoljstvo, da je predsednik vlade izpolnil njihovo željo ter poudarjajo, da je prvo srečanje zastopnikov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji z najvišjim predstavnikom izvršne oblasti v državi v prvi vrsti omogočil visok čut odgovornosti, ki je prišel do izraza v enotnem in lojalnem nastopu Slovencev ne glede na politično, ideološko in organizacijsko pripadnost.

Srečanje samo ocenjujejo podpisniki izjave kot pomembno iz več vidikov. „Dokazuje namreč, da je v odločujočih političnih krogih v državi prodrlo spoznanje, da so postala nerešena vprašanja slovenske manjšine v Furlaniji-Julijski krajini tako pereča, da se mora z njimi soočiti predsednik vlade. Dana je bila možnost neposrednega stika Slovencev s predsednikom vlade, kar odpira novo obdobje v odnosih med izvršno oblastjo in slovensko manjšino glede razreševanja naših odprtih problemov."

V izjavi opozarjajo na načela, ki jih je med sprejemom navedel Colombo in po katerih se vlada ravna oziroma se bo ravnala pri obravnavanju in ukrepanju v zvezi z manjšinami. Prav tako navajajo obveznosti, ki jih je prevzel Colombo in po katerih bo vlada skrbela za uresničitev enakopravnosti Slovencev ter za njihov obstoj in napredek. Podpisniki izjave ta načela z zadovoljstvom sprejemajo, vendar obžalujejo, da se ta načela ponekod ne uresničujejo, drugod pa zelo počasi.

Posebej poudarjajo podpisniki izjave potrebo po sprejetju celovitega zaščitnega zakona, ki mora veljati za tržaško, goriško in videmsko pokrajino. V zvezi s tem ne odklanjajo uveljavljanja posameznih manjšinskih pravic, ki jih bodo vsebovali posamezni zakoni, ki bodo sprejeti v bližnji bodočnosti, so pa odločno proti temu, „da bi tak fragmentaren način razreševanja naših potreb postal sistem". Prav tako poudarjajo zahtevo po sprejetju posebnega zaščitnega zakona, ker sicer ne morejo razumeti, na kakšen način in kdaj naj se uresniči načelo, da vlada nasprotuje vsaki obliki asimilacije, da manjšino spoštuje in da jo želi ovrednotiti.

Nadalje je v izjavi rečeno: „Znano nam je, da prihajajo v Rim glasovi, da Slovencem v Videmski pokrajini ni treba priznati narodnostnih pravic. Nosilci teh glasov so nad sto let z nasiljem in grožnjami preprečevali, da bi glasovi avtohtonih slovenskih prebivalcev teh krajev segli čez domači prag. Biti danes proti asimilaciji, pomeni tudi obsoditi asimilacijo v preteklosti in popraviti krivice, ki jih je asimilacija povzročila. Zaradi tega je treba dosledno uveljaviti načelo, da veljajo norme za vse Slovence enako. Preprečiti je treba vsakršen pritisk in nadzor nad domačini, ki zahtevajo svoje pravice."

Ob koncu podpisniki izjave z zadovoljstvom sprejemajo besede predsednika vlade, da pomeni sestanek slovenskih zastopnikov z njim izhodišče za nadaljnje delo. Hkrati pa izražajo pripravljenost, nadaljevati svoje delo, da pride do čimprejšnje parlamentarne razprave in sprejema zakona o globalni zaščiti pravic slovenske manjšine v Italiji.

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

21. Slovenski ples

ki bo v soboto 8. januarja 1972 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Sodelovali bodo:

- **Kvintet bratov Avsenik iz Ljubljane**
- **Inštrumentalni Trio „Kivado" z Bleda**
- **Folklorna skupina SPD „Zarja" iz Železne Kaple**

Vstopnice po 35 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v pisarni SPZ ter pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

AVSTRIJSKA INDUSTRIJA JEKLA V BOJU ZA TRŽIŠČA

Medtem ko je avstrijsko gospodarstvo v zadnjih dveh letih doživljalo dobo splošnega razcveta, je imela industrija jekla neprestane težave, da se je ubranila posledic upadanja povpraševanja za jeklom in jeklenimi izdelki, do katerega je v tem času prišlo na mednarodnem trgu. Kako močno je bilo to upadanje, je mogoče spoznati po tem, da je tona navadnega jekla na mednarodnih borzah notirala letos januarja 1970 še s 123 dolarji, letos novembra 1971 pa le še s 97,6 dolarja. Še bolj je nazadovala mednarodna cena jeklene pločevine, in sicer od 166 na 119 dolarjev za tono.

To upadanje cen in povpraševanja je občutila tudi avstrijska industrija jekla. Sicer se ta zvrst avstrijske industrije ne more meriti z jeklarstvom Zahodne Nemčije, Velike Britanije ali Italije, da niti ne govorimo o industriji jekla Sovjetske zveze in Amerike, toda prezreti nikakor ne moremo, da avstrijska industrija jekla izvaža 50 do 80 odstotkov svojih izdelkov. Spričo tega je bila v zadnjih dveh letih ob upadajočih cenah na mednarodnem trgu še bolj izpostavljena konkurenci industrije jekla drugih dežel.

O naraščanju konkurence na mednarodnem trgu z jeklom najbolj govori porast proizvodnje v zadnjih desetih letih. Od leta 1960 je svetovna proizvodnja jekla narasla za 74 odstotkov na 594 milijonov ton. Še bolj je narasla proizvodnja žlahtnega ali legiranega jekla; samo v zapadnem delu zemeljske oble se je povečala za 131 odstotkov na 37 milijonov ton Pri tem je treba še posebej poudariti, da zlasti Amerika in Švedska nista le optimalno razvile industrijo legiranega jekla, marveč sta po tej poti po svojih podjetjih dosegli specializacijo na izdelke, kakor nobena druga država.

Kljub taki konkurenci in ob istočasnem izrednem pritisku na mednarodne cene jekla se je avstrijska industrija uveljavila. Skoraj vsa glavna avstrijska podjetja javljajo, da bodo svoj letošnji promet lahko držala na lanski ravni, posamezna podjetja pa ga bodo celo povečala.

Ob tehtni presoji razvoja avstrijske industrije jekla to ni čudno. Upoštevati je treba, da je prav avstrijska industrija jekla po drugi svetovni vojni razvila postopek pridobivanja, ki mu doslej še ni sledil boljši: tako imenovanega LD postopka se poslužujejo številne industrije jekla po vsem svetu, ki so si v Avstriji kupile potrebno licenco.

Poleg tega je tudi budnost pri opazovanju razvoja na trgu z jeklom avstrijskim jeklarnam in industriji jeklenih izdelkov pomagala, da so prebrodile nastalo svetovno krizo na trgu z jeklom, ki se utegne končati šele tekom prihodnjega leta. Ob razvoju zadnjih let ta podjetja niso ostala pasivna, marveč so v času, ko so drugi popuščali, iskala in si pridobila nove kupce.

Tega načela so se držali skoraj vsi merodajni koncerni avstrijske industrije jekla. Tako je npr. podržavljena VOEST v Linzu v tem času kupila eno najstarejših industrij turbin v Ameriki. Z namenom, da se po tej poti zasidra na ameriškem trgu, je kupila industrijsko podjetje Baldwin-Lima-Hamilton v Philadelphiji. Istočasno se je proti konkurenci Amerike, Zahodne Nemčije in Japonske zasidrala na Kitajskem, kjer sodeluje pri gradnji velejeklarne, ki bo stala blizu 8 milijard šilingov. VOEST tudi že več kot 15 let intenzivno sodeluje s Sovjetsko zvezo.

Tja je v tem času izvozila 2 mil. ton valjanega jekla. Ta izvoz je samo v zadnjih petih letih dosegel vrednost 6,6 milijarde šilingov, v celoti pa je VOEST dobavila Sovjetski zvezi izdelkov v vrednosti 9 milijard šilingov.

V nekoliko težjem položaju se zadnje čase nahaja podržavljeni koncern Alpine-Montan. Vzrok je v glavnem njegova še preveč pestra paleta izdelkov. Tako je slišati od njegovega podjetja KESTAG v Borovljah, da ima težave pri vnovčenju žice in izdelkov iz nje, medtem ko povpraševanju za orodjem za obdelavo jekla in za rebrastim jeklom komaj zadosti. Podobno se glede možnosti vnovčenja svojih sortimentov izražajo druga podjetja tega koncerna. Da bi izboljšal svoj položaj na mednarodnem trgu, se je koncern Alpine-Montan odločil za nakup zahodnonemškega podjetja Leyer-Pritzkow, ki mednarodno trguje z jeklom na bazi 100 milijonov nemških mark letnega prometa.

Podobno kot Alpine stremita tudi Böhler v Kapfenbergu in Schöller-Bleckmann za tem, da bi povečala in specializirala proizvodnjo legiranega jekla. Böhler je v ta namen investiral letos 272 milijonov šilingov, od leta 1945 naprej pa že 2,2 milijarde šilingov. Njegova največja pridobitev je tekoči trak za pridobivanje legiranega jekla, ki je stal 250 milijonov šilingov in ki je bil te dni izročen svojemu namenu. Böhlerju je tudi uspelo, da si je na Kitajskem zagotovil naročilo v vrednosti 200 milijonov šilingov. Dobave tega naročila si deli s Schöller-Bleckmann (50 milijonov šilingov) in Styria (30 milijonov šilingov). S tem upa, da bo v veliki meri izravnal upad svojega izvoza v Ameriko, kar je posebno važno spričo tega, da gre pri Böhlerju 72 odstotkov njegovih izdelkov v izvoz, pri Schöller-Bleckmannu pa celo 80 odstotkov.

Med podjetji industrije jekla je sedanjo krizo najbolj prebrodilo podjetje Waagner-Biro, ki je od nekdaj specializirano zlasti na gradnjo elementov elektrarn in kotlov. Podjetje dela tudi letos s polnimi zmogljivostmi in je število zaposlenih povečalo za 180 na 4020 delavcev. Letos je prejelo naročil v vrednosti milijarde šilingov, od tega eno tretjino iz inozemstva. S tem je z naročili založeno do konca prihodnjega leta. Ker podjetje tesno kooperira s VOEST in ker se mednarodno uveljavlja tudi pri gradnji jedrskih elektrarn, gleda z velikim optimizmom v bodočnost.

Bodočnost na mednarodnem trgu z jeklom utegne biti boljša od preteklosti zadnjih dveh let. V nekaterih za mednarodni gospodarski razvoj merodajnih zahodnih industrijskih deželah kaže barometer ugodno. V Veliki Britaniji pričakujejo prihodnje leto povečanje gospodarske rasti od 0,5 na 3 odstotke, v Italiji od 1 na 3,5 odstotka, v Združenih državah Amerike od 3 na 5,5 odstotka, na Japonskem pa celo od 6 na 7 odstotkov. Spričo porasta upad gospodarske rasti v Belgiji, Franciji, na Nizozemskem in Norveškem ter v Švici za en odstotek, kakor ga pričakujejo, ne more toliko vplivati, da bi se položaj avstrijske industrije jekla poslabšal. Na to more kvečjemu vplivati upad gospodarske rasti v Zahodni Nemčiji od letošnjih 3 na 1 odstotek. Z ozirom na to, da je v Avstriji računati s tem, da bo prihodnje leto gospodarska rast znašala še vedno 4 odstotke in z ozirom na utrditev položaja na drugih tržiščih je pričakovati, da v avstrijski industriji jekla prihodnje leto ne bo prišlo do stagnacije, marveč do nadaljnjega razvoja. (bl)

Za kmetijstvo EGS

skoraj 4 milijarde dolarjev

Izvršni odbor Evropske gospodarske skupnosti je pripravil proračun za leto 1972, ki se nanaša na izvedbo načrtov tako imenovane „zelene Evrope". Proračun predvideva, da bodo v šestih državah-članicah EGS namenili za kmetijstvo skupaj 3,99 milijarde dolarjev.

Največji del teh sredstev, namreč 3,6 milijarde dolarjev, bo šlo za kmetijski sklad FEOGA, to se pravi za vzdrževanje cen kmetijskim pridelkom ter za začetek izvajanja predvidenih reform v kmetijstvu. Kar 78 odstotkov svojih sredstev bo ta sklad namenil vzdrževanju cen in le 22 odstotkov za korenit preustroj posameznih kmetijskih panog.

Družbeni načrt Jugoslavije

Dogovor o skupni gospodarski politiki

Na podlagi dogovora republik in avtonomnih pokrajin so v Jugoslaviji pripravili družbeni načrt za obdobje 1971—1975. Gre za srednjeročni načrt, ki temelji na načrtih in razvojnih programih organizacij združenega dela, njihovih združenj in iteresnih skupnosti, vsebuje pa skupna stališča o bistvenih vprašanjih razvoja, ki so v interesu vseh družbeno-političnih skupnosti, organizacij združenega dela ter jugoslovanskih delovnih ljudi in občanov.

Neposredni cilji in naloge razvoja do leta 1975 so nadaljnja izgradnja samoupravnih socialističnih družbeno-ekonomskih odnosov, vzpostavitev in ohranitev zadovoljive stabilnosti tokov družbene reprodukcije ter doseganje dinamične gospodarske rasti in učinkovitega gospodarjenja, nadalje stabilen porast življenjske ravni, hitrejši razvoj nezadostno razvitih republik in zlasti pokrajine Kosovo, nadaljnji porast zaposlenosti in sprememba gospodarske strukture prebivalstva.

Družbeni proizvod naj bi v tem razdobju naraščal po letni stopnji približno 7,5 odstotka, kar naj bi omogočilo, da bi Jugoslavija v letu 1975 dosegla raven narodnega dohodka približno 1000 dolarjev na prebivalca. Bistvene sestavine razvojne politike so z vidika stopenj rasti naslednje: družbeni proizvod vsega gospodarstva 7,5 odstotka, zaposlenost 3, produktivnost dela 5, bruto gospodarske investicije v osnovna in obratna sredstva 7,5, življenjski standard 7, splošna potrošnja (narodna obramba in uprava brez osebnih dohodkov) 6,5, izvoz blaga in storitev 11—13, uvoz blaga in storitev 9—11, zgornji limit porasta cen v razdobju 1972—1975 približno 5 odstotkov.

Taka gibanja bi ob dosegi nujne stabilizacije gospodarstva zagotovila reševanje najvažnejših problemov gospodarskega in družbenega razvoja. Če pa bi nastopile manj ugodne okoliščine od tistih, ki jih je mogoče danes predvidevati, računajo, da bi utegnila biti spodnja meja stopnje rasti, ki bi omogočala vodenje stabilizacijske politike, nekje med 5,5 do 6 odstotkov. Vendar pa bi taka stopnja rasti povzročila resne probleme na področju zaposlovanja, gibanja življenjske ravni itd., medtem ko bi gibanje stopenj rasti pod to mejo sploh ogrozilo uresničevanje stabilizacijske politike.

Pri tem strokovnjaki poudarjajo, da je doseganje predvidene stopnje rasti in stopnje akumulacije nujno odvisno od predvidenega povečanja proizvodnje električne energije in izgradnje prenosnega omrežja, kakor tudi od predvidenega povečanja proizvodnje surovin in drugih reprodukcijskih materialov. Stopnja rasti produktivnosti dela na ravni približno 5 odstotkov združenega dela in družbeno-političnih skupnosti.

Turistična bilanca

prvih desetih mesecev

Zavod SR Slovenije za statistiko je objavil podatke o oktobrskem turističnem prometu. Ti podatki kažejo, da se je turistični promet v Sloveniji uspešno razvijal.

Slovenija je zabeležila letos oktobra za 9 odstotkov več gostov kot v istem mesecu lani; število domačih gostov se je povečalo za 7 odstotkov, število inozemskih gostov pa za 13 odstotkov, medtem ko je število prenočitev naraslo za 5 odstotkov (pri domačih za 7 in pri inozemskih gostih za 3 odstotke).

V prvih desetih mesecih tega leta je bilo doseženih 5,046.998 nočitev, kar je za 13 odstotkov več kot v istem obdobju lanskega leta. Pri tem je število prenočitev domačih gostov naraslo za 15 odstotkov na 2,589.117 in pri inozemskih gostih za 12 odstotkov na 2,457.881.

PO ŠIROKEM SVETU

BERLIN — Prejšnji teden je bil v odnosih med obema nemškima državama narejen pomemben korak naprej. V zahodnem Berlinu sta vzhodnonemški državni tajnik Kohl in zahodnonemški tajnik Bahr podpisala sporazum, ki urejuje potniški in blagovni promet med zahodnim Berlinom in Zahodno Nemčijo. Še prej pa sta vzhodnonemški državni tajnik Kohrt in ravnatelj v zahodnoberlinskem senatu Müller parafirala dogovor o potovanjih prebivalcev zahodnega Berlina v Vzhodno Nemčijo. S tem je bil izveden nemški del sporazuma o Berlinu, ki so ga letos septembra sprejeli diplomatski predstavniki štirih velikih sil — Amerike, Anglije, Francije in Sovjetske zveze — ki bodo zdaj podpisali tudi še končni protokol.

PEKING — Kitajska budno spremlja razplet dogodkov na indijski podcelini. Očitno je Kitajska najbolj zaskrbljena zaradi možnih sprememb pri razmerju sil na tem koncu sveta, ki bi jih lahko povzročila sedanja vojna med Indijo in Pakistanom. Vso krivdo za to vojno vali Kitajska na Indijo in pravi, da je v ozadju Sovjetska zveza. Tozadevno je prišlo do kitajskih očitkov na račun Sovjetske zveze tudi v Združenih narodih, kjer se Sovjetska zveza dosledno upira vsaki odločitvi, ki bi enostransko obsojala Indijo.

NEW DELHI — Med vojnimi operacijami v Vzhodnem Pakistanu je prišlo tudi do prve politične demonstracije — namreč do razglasa neodvisne dežele Bangla deš. Vlada te nove dežele je objavila osnutek manifesta, v katerem poudarja, da bo ljudska republika Bangla deš sledila politiki socializma, ki jo bo spremljala nacionalizacija vseh finančnih virov in najpomembnejših industrijskih panog; na zunanjepolitičnem področju pa se vlada zavzema za prijateljstvo z vsemi državami. Mednarodnega priznanja republika Bangla deš še ni bila deležna, pač pa jo je priznala Indija.

WASHINGTON — Oba doma ameriškega kongresa sta poslala predsedniku Nixonu v odobritev zakonski predlog o delitvi 1,6 milijarde dolarjev za boj proti raku v prihodnjih treh letih.

MARIBOR — V mariborskem muzeju narodne osvoboditve so odprli razstavo zgodovinskih dokumentov in gradiva iz bojev na Štajerskem in Koroškem. Razstava „Štajerska in Koroška v borbi" velja za eno doslej najbolj reprezentantnih tovrstnih prireditev, saj zajema poleg partizanskih tudi dokumente okupatorjevih sil. Predvidevajo, da bodo razstavo prenesli tudi še v druge kraje.

OSLO — Zahodnonemški kancler Willy Brandt, letošnji Nobelov nagrajenec za mir, je ob podelitvi nagrade izjavil, da smatra nagrado za ohrabritev svoje politične smeri, ne pa za dokončno sodbo o njej. „Sprejemam to priznanje z občutkom povezanosti z vsemi tistimi, kjerkoli so, ki se zavzemajo za to, da se zgradi Evropa miru in da bo evropska solidarnost v korist svetovnega miru." Odbor za podelitev nagrade pa je v svoji obrazložitvi ugotovil, da je kancler Brandt ponudil roko sprave državam, s katermi je bila njegova država dolgo v sovraštvu.

MOSKVA — V razvijanju vesoljskih raziskav je Sovjetska zveza pred nedavnim zabeležila nov pionirski uspeh, ko je na površini Marsa mehko pristal del avtomatske postaje „Mars 3" in začel posredovati podatke na Zemljo. O teh raziskavah je sovjetska agencija sporočila, da so antene centra za daljne vesoljske zveze usmerjene proti skoraj 150 milijonov kilometrov oddaljeni točki, kjer avtomatična satelita proučujeta enega izmed zemeljskih sosedov.

SAIGON — Izbruh vojne med Indijo in Pakistanom je močno zasenčil dogodke v Indokini, kjer pa se brez prekinitve nadaljuje vojna, ki zahteva vedno nove žrtve na obeh straneh. Predstavnik ameriškega vojaškega poveljstva je pred kratkim objavil podatke o dosedanjih ameriških izgubah v Vietnamu. Po teh podatkih je od 1. januarja 1961 padlo na vietnamskem bojišču 45.617 ameriških vojakov, ranjenih pa jih je bilo 302.297.

BRUSELJ — Na nedavnem sestanku ministrskega sveta NATO v Bruslju je ameriški državni tajnik za zunanje zadeve William Rogers izjavil, da bi konferenca o evropski varnosti in sodelovanju lahko bila koristen korak k odpravi navzkrižij v Evropi. Pot za sklicanje take konference bo po njegovem mnenju odprta, ko bodo štiri velike sile podpisale zaključni protokol o sporazumu med obema Nemčijama. Zaveznicam Amerike je Rogers posredoval zagotovilo predsednika Nixona, da Amerika ne bo zmanjšala svojega sodelovanja in drugih pregrad, ki to celino še vedno ločujejo.

OB DNEVU ČLOVEKOVIH PRAVIC:

Razprava o manjšinskem vprašanju

Opozorilo na neizpolnjene obveznosti Avstrije

Za letošnji dan človekovih pravic je koroška deželna podružnica Avstrijske lige za človekove pravice priredila diskusijski večer, ki je bil v okviru mednarodnega leta proti rasni in etnični diskriminaciji posvečen vprašanjem človekovih pravic na Koroškem. Tozadevni uvodni referat je imel znani strokovnjak za vprašanja narodnostnih skupin in manjšin univ. prof. dr. Theodor Veiter, v podijski diskusiji so sodelovali predstavniki desetih mladinskih organizacij, ob koncu pa so se razprave udeležili tudi še diskutanti iz občinstva.

Takoj v začetku je dr. Veiter kritično pripomnil, da Avstrija (razen Lige za človekove pravice) ničesar ni prispevala k mednarodnemu letu proti diskriminaciji — čeprav v Avstriji tudi danes še poznamo primere klasične rasne diskriminacije (npr. do Ciganov in Židov) in predvsem primere etnične diskriminacije, ki prihaja do izraza v odnosu do tujih delavcev, zlasti pa v odnosu do narodnostnih manjšin na Koroškem in Gradiščanskem.

Primerom etnične diskriminacije je predavatelj posvetil pretežni del svojih izvajanj ter podrobno analiziral dosedanje izvajanje, predvsem pa neizvajanje določil člena 7 državne pogodbe. Na šolskem področju je zavrnil trditve, da bi bila slovenska gimnazija „darilo", ki sega preko obveznosti iz državne pogodbe, ter naglasil, da obisk te šole nasprotno kaže, da je bila potreba dana in s tem ustanovitev upravičena.

Diskriminaciji so koroški Slovenci po mnenju dr. Veiterja izpostavljeni predvsem na jezikovnem področju, kjer njihov jezik še nikakor ne uživa tistih pravic, ki mu jih zagotavlja člen 7. Zakon o sodnem jeziku velja samo za tri od skupno devetih sodnih okrajev, kjer avtohtono žive Slovenci. Pa tudi vsebinsko so določila o slovenskem uradnem jeziku (za upravo sploh še ni zakona in vprašanje urejajo le interne odredbe) tako pomanjkljiva, da se ni čuditi, če se Slovenci danih možnosti ne poslužujejo v zadovoljivi meri.

Kot glavni nerešeni problem pa je dr. Veiter označil vprašanje dvojezičnih krajevnih napisov in dejal, da tukaj slovenščina sploh ni upoštevana, čeprav je Avstrija v državni pogodbi tudi v tem oziru prevzela jasne in nedvoumne obveznosti. Ne razumem, zakaj ne bi napravili dvojezičnih napisov, je menil dr. Veiter in zavrnil omalovaževanje tega vprašanja, ki da je nasprotno **velikega simboličnega pomena za vsako narodnostno skupnost.** V „dokaz" je opozoril na značilno dejstvo, da sta v Evropi sploh le še dve državi — Francija in Avstrija — ki na narodnostno mešanih področjih ne priznavata dvojezičnih napisov; povsod drugod jih imajo, „celo v državah, ki sicer nimajo rade takih stvari". **Zato bi se Avstrija tudi v tem vprašanju morala zgledovati po drugih, ravnati bi se morala po dobrih zgledih in ne po slabih.**

Referent je ugotovil, da je tozadevno potreben zvezni zakon, toda — „kjer je dobra volja, tam je tudi pot". Pri tem pa je **izrecno odklonil povezovanje vprašanja dvojezičnih napisov s posebnim ugotavljanjem manjšine ter poudaril, da takega ugotavljanja tudi državna pogodba nikjer ne predvideva.**

Sploh se je predavatelj zelo odločno **izrekel proti ugotavljanju številčne moči manjšine kot pogoja za uresničitev njenih pravic.** To velja tako glede ljudskega štetja („ljudska štetja so vedno v škodo manjšine in nikdar ne pokažejo njene resnične moči"); prav tako pa tudi glede tako imenovanega ugotavljanja manjšine. **„Če predstavniki slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem tako ugotavljanje odklanjajo, imajo gotovo upravičene vzroke. Njihovo stališče pa je treba spoštovati, kajti v takih vprašanjih nikdar ne more odločati večina, marveč samo prizadeta manjšina!"**

Na splošno je dr. Veiter poudaril, da **ni dovolj le formalna enakopravnost manjšine,** kajti tudi če bi nekdaj bil člen 7 res v celoti izveden, bi še dolgo ostala družbena diskriminacija manjšine. **Zato mora večina ustvariti pogoje, ki bodo manjšini zagotavljali obstoj in razvoj.** Večina namreč ničesar ne bi zgubila, če bi spoštovala zahteve manjšine. To se vidi pri južnih Tirolcih ali pri Dancih v Nemčiji, kjer so manjšini zagotovili resnično materialno enakopravnost — celo preko obveznosti in ustave. Sicer pa velja, da pritisk sproži protipritisk, medtem ko je zadovoljna manjšina nasprotno najboljše jamstvo za mirno in varno mejo.

V tem smislu bi tudi Avstrija morala gledati na svoj ugled in ga ne zapravljati, je ob koncu svojih izvajanj naglasil dr. Veiter in izrazil željo, da bi kmalu prišlo do uresničitve pravic — tudi preko določil člena 7. **Ker pa tudi najboljša rešitev ne more biti popolna, se je izrekel za posebnega „ombudsmana" (neke vrste ljudskega odvetnika — op. ured.) za manjšine v Avstriji, s tem pa se pravzaprav pridružil stališču koroških Slovencev, ki so že leta 1955 v skupni spomenici zahtevali tudi ustanovitev posebnega manjšinskega referata pri zvezni vladi.**

Predavanju dr. Veiterja so sledile izjave predstavnikov mladinskih organizacij, ki so pokazale, da mladina z zanimanjem in razumevanjem, predvsem pa brez predsodkov spremlja in ocenjuje tudi taka vprašanja, kot je manjšinski problem na Koroškem. **Skoraj brez izjeme so bila ta stališča pozitivna, prežeta z željo, da bi v manjšinskem vprašanju čimprej prišli do takih rešitev, ki bi zagotovile dejansko in vsestransko enakopravnost Slovencev ter resnično sožitje obeh narodov — ne le brez nacionalne, marveč tudi brez gospodarske, socialne in družbene diskriminacije.** Pri tem — je bilo poudarjeno — ima mladina dolžnost, da odstranjuje stare predsodke in tako prispeva k medsebojnemu razumevanju.

Vsekakor so se izjave mladine prijetno razlikovale od zaključne diskusije, v kateri je zavel tudi stari abwehrkämpferski in windischarski duh. Na splošno pa je prireditev uspela in je predsednik lige bivši deželni glavar Wedenig ob koncu upravičeno izrazil željo, da bi bil ta večer le uvod v nadaljnja srečanja.

OBJAVA

ZVEZNE GIMNAZIJE ZA SLOVENCE

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu je 1. trimesečje tega šolskega leta zaključila v soboto 4. decembra 1971 z razdelitvijo spričeval.

V soboto 18. decembra 1971 ob 1/2 10. uri dopoldne bo v modri dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) občni zbor Združenja staršev z običajnimi poročili, razrešnico in volitvijo novega odbora.

Istega dne popoldne bo od 13. do 16. ure na Zvezni gimnaziji za Slovence DAN STARŠEV. Starši lahko izkoristijo priložnost, da se pomenijo s profesorji o učnem uspehu svojih otrok. Prisrčno vabljeni.

Ravnateljstvo
Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu

NAČRTI MARIBORSKE ZALOŽBE OBZORJA:

Poudarek na domači književnosti

tudi pri založniški dejavnosti v letu 1972

Mariborska založba Obzorja je pripravila za prihodnje leto obsežen program, o katerem lahko s ponosom ugotavlja, da pomeni zvestobo tradiciji, ki jo ta založba goji že vsa leta svojega obstoja: namreč posebno pospeševanje domače slovenske književnosti. V celoti namerava založba prihodnje leto izdati 104 knjižna dela, od tega pa jih bo 78 izvirnih slovenskih in 26 prevodnih — torej je razmerje natanko 75 odstotkov proti 25 v korist domači izvirni slovenski literaturi.

Izvirnih slovenskih romanov ter zbirk novel bo izšlo 14, pesniških zbirk ima založba v programu 12, poleg tega pa bo izšlo še 9 dramskih tekstov, 20 esejističnih in publicističnih del, nadalje 7 zvezkov ekonomsko-komercialne knjižnice ter 12 zvezkov v zbirki „kulturni in naravni spomeniki Slovenije", ki jih redakcijsko pripravlja Zavod za spomeniško varstvo Slovenije. Prav tako pa je v tem okviru treba omeniti še štiri periodične tiske, ki prav tako izhajajo pri založbi Obzorja: to sta po eni strani znanstveni reviji Časopis za zgodovino in narodopisje ter Slavistična revija, po drugi strani pa literarno-kulturni publikaciji Dialogi ter Prostor in čas.

Založba Obzorja pri svoji založniški politiki skuša pritegniti čim več slovenskih avtorjev ter zajeti celotni slovenski kulturni prostor. Da bo delež slovenskih avtorjev, ki sodelujejo s to založbo, tudi v letu 1972 res velik in predvsem vseslovenski, pove že dejstvo, da bo zastopanih kar 72 pisateljev, pesnikov, publicistov in znanstvenikov. V ta program bo vključena tudi književnost zamejskih Slovencev, ki jo bosta tokrat predstavljala koroški pisatelj Florian Lipusch z delom „Zmote dijaka Tjaža" in tržaška pesnica Irena Žerjal s pesniško zbirko „Siji".

Na področju prevodne literature se založba Obzorja drži načela, da odločajo predvsem pisateljska imena, ki so že znana. Prevodna dela morajo namreč dobro v prodajo, ker založba z njihovo prodajo krije izgube pri prodaji domačih del. Zato je znano, da izhajajo pri mariborski založbi med prevedenimi knjigami samo kvalitetna dela, katerih avtorji so postali pri založbi že kar nekam „domači": Buckova, Cronin, Knittel, Kades, Kirst in drugi. Med prevedenimi deli pa lahko še omenimo, da bo založba v letu 1972 izven zbirk in izven rednega programa izdala še celotni prevod Dantejeve „Božanske komedije". To veliko delo klasične literature bo izšlo v prepesnitvi prof. Andreja Capudra in v odlični opremi z reprodukcijami 92 perorisb slavnega Botticcelija.

V celoti pa je o mariborski založbi Obzorja tudi spričo njenega programa za leto 1972 mogoče ugotoviti, da bo ostala tisto, kar je že lep čas med slovenskimi založbami — namreč najpopularnejša in največja založnica slovenskih izvirnih del. To častno vlogo ji priznavajo vsi kulturni delavci, še posebno pa ustvarjalci slovenske besede.

TONE SVETINA 101

UKANA

DRUGA KNJIGA

„Orlov, nisem se sam izbral za Pajkovega pomočnika."

„Nisi se dovolj močno uprl. Prevečkrat si se oglašal na političnih urah ter omenjal Marksa in Lenina, kar si prebral iz Pajkovih zvezkov, pa so te zavohali. Žalostno pa je to, da še sam ne veš, če je Pajk prav zapisal, kar so govorili na tečaju. Saj veš, kovač je. Bolje vihti kladivo kot svinčnik.

Sprehajala sta se po gozdu in ogledovala dohode do položajev, pregledala zasedo, se vračala in se še bolj zaupljivo pogovarjala.

„Med nama: ti bi moral biti moj namestnik. Keča je dober borec, toda slabo pismen in premalo zvit. Ti si nasedel Gorazdu. Kazno je, da si mu nosil predobra poročila. Prav čudim se, da so te spravili na partijsko linijo, kjer hočejo imeti samo kristalno čiste komuniste. Ti pa si bil v švabski vojski. Če ne javno, ti bodo to pa na tihem očitali, kakor hitro jih boš prijemal po liniji za kakšne prekrške. Poleg tega si rad misliš po svoje. Tudi to jim ni všeč. Nikamor naprej od četnega poveljstva se ne boš pribral. Razen če bi si obrabil komolce, kar pa ni tvoja navada."

„Ni mi do funkcije, Orlov. Silil se nisem nikamor, tudi v partijo ne. Sami ste me vzeli medse, ko sem komaj vedel, kaj je komunizem."

„Saj to je neumno! Da si šel na led in se dal predelati v politika... Pajk se znajde. Rad dela z ljudmi, politične ure pa mu ne dišijo. Naveličal se je, ker je že nekajkrat povedal vse, kar ve. Vedno gonite isto lajno. Jaz pa imam rad vse na kratko. Poglej, kakšne krivice se gode. Že leto dni sem komandir, čeprav sem sposobnejši od Drena. Bataljon je zafural na Pokljuki, pa so mu dali novega! In zakaj me zapostavljajo? Ker sem bil v tovarni mojster in ker doma nismo reveži. Pajk mi je razložil, da sodim med delavsko aristokracijo, ki vedno vleče bolj z lastniki kakor z delavci. Tudi brigadnim politikom nisem preveč všeč, ker ne hvalim vsega povprek, kar si izmislijo. Nekaj neumnih povelj nisem izvršil, pa sem na slabem glasu. Tudi pri nas napredujejo zlasti hinavci, pa tudi precej cepcev se zrine naprej... Le poglej Čeda v Jelenovem vodu. Zagrebški študent, ki se je z jezikom pribral do komisarja bataljona, dokler ga niso sunili v zadnjico! Kuhar Nande ga ni maral, da bi mu lupil krompir, ko sem mu ga ponudil. Pa Primoža poglej! Čisto ga je zmešala tista prekleta gestapovka. Zdaj, ko je ni, je odličen vodnik. Prej pa bi se bil tiščal samo nje."

„Rad jo ima, no... Kaj pa more za to?" ga je skušal zagovarjati Vojko.

„Naj jo ima! Ampak takšna zaljubljenost je traparija. Jaz sem imel v tekstilni tovarni dovolj bab vseh sort, pa ti povem, da je baba baba, še najboljša je slaba. V četo prinaša zgago. Zdaj, ko vodiš celico, le vplivaj, da nam ne bi dali še kakšne! Doma naj bodo! Tista, ki že mora v hosto, pa naj bo pri terencih, v bunkerjih. Ali v velikih štabih. Ženska ne sodi v četo, tu preveč diši po smrti, in čeprav je še tako dobra, jo uničijo napori."

Naslednji dan se je četa ustavila na robu kamnitega pobočja, kamor se je vila strma cesta iz Vipavske doline. Orlov in Vojko sta odšla z delom Jelenovega voda na rob skalovja, kjer sta postavila zasedo. Dve strojnici sta postavila v skalnati luknji, prekriti z debli in obloženi s kamenjem. Od tod so brigade večkrat napadle Nemce. Streljaj pod njimi so ležala ogrodja požganih avtomobilov, v prepadu pa marogasta avtoblinda, podobna zmečkanemu hrošču.

Pod njimi se je kopala Vipavska dolina, vsa razcvetela in zelena, oblita z žarom zahajajočega sonca. Preden sta odšla, sta naročila Jelenu, naj bo previden tudi ponoči. Vojko se je vzpel na škrbino in opazoval sončni sij, ki je tonil za kopastim Čavnom. Veselil se je pomladi. Po skalah so že vzcvetele drobne cvetke. Za njim je priplezal Orlov. Razgrnila sta karto in jo uravnavala s kompasom. Ugotavljaja sta vasi in zaselke, ki so se belili sredi zelenja proti morju.

„Zdaj, ko si komisar, mi lahko daš ta prekleti kompas, saj se boš ukvarjal samo z dušami.

Ni mu ga dal, saj si ga je prinesel za spomin iz Francije, — tam ga je sunil svojemu komandirju, ko je pripravljal pobeg čez Alpe. Spravil ga je v torbico, da ne bi Orlovu vzbujal skominov.

Ko sta se vračala, je Orlov sprožil pogovor o Primoževi Ani. „Vojko, poglej, kako sva se dajala, zdaj pa naju je osmešila oba. Vrag vedi, kdo vse jo je imel, preden so jo poslali med nas. Pred mano pa se je delala devico. Ali tebi ni bila všeč?"

„O, všeč! Vendar se raje ognem žensk, kjerkoli slutim, da bo prišlo do zapletov."

„Pravilno. To je po komisarsko, čeprav si bil tak že kot vodnik. Sicer pa si na Francoskem prav gotovo spoznal še kakšno boljšo. Tista kapitanova hči... kar mrazi me po hrbtu, če se spomnim, kako živo si nam pripovedoval," se je hehetal Orlov, ki se je rad pogovarjal o ženskah.

Občni zbor bilčovske zadruge

Na praznik 8. decembra je bil v gostilni pri Miklavžu občni zbor tukajšnje Hranilnice in posojilnice. Predsednik Miha Zablatnik, po domače Kumer iz Bilnjovsa je otvoril občni zbor in pozdravil navzoče zadružnike. Prav posebno je pozdravil zastopnika Zveze slovenskih zadrug v Celovcu dipl. trg. Miloniga in bilčovskega župana deželnega poslanca Hanzija Ogrisa.

Zbralo se je zadostno število zadružnikov, tako da je bil občni zbor sklepčen in tudi predlagani dnevni red sprejet. Za zapisnikarja je bil izvoljen poslovodja zadruge Jožef Boštjančič, za overovatelja pa Janez Miškulnik, po domače Marnik iz Kajzaz in Peter Sitter, krojaški mojster iz Želuč. Zapisnik zadnjega občnega zbora, ki ga je prebral poslovodja Boštjančič, je bil na občnem zboru potrjen. Sledilo je poročilo upravnega odbora, ki ga je podal njegov predsednik Pavel Zablatnik. O delovanju nadzornega odbora pa je poročal odboru predsednik Franc Štingler. Tudi poslovodja zadruge je na kratko poročal o blagovnem in denarnem prometu. Računski zaključek za leto 1970 je razčlenil in tolmačil revizor Milonig.

Vsem poročilom so navzoči na občnem zboru z zanimanjem sledili in jih odobrili, prav tako tudi bilanco za leto 1970. Sklenjeno je bilo, da se dobiček porabi za kritje izgube iz leta 1969.

Iz podanih poročil je bilo razvidno, da so se zadružni funkcionarji brez izjeme trudili in žrtvovali mnogo prostega časa za dobrobit naše zadruge. Zato je dal občni zbor obema odboroma razrešnico. Ker člane upravnega odbora volijo vsaka tri leta, je letošnji občni zbor volil samo člane nadzornega odbora, ki pa so na predlog Janeza Miškulnika bili potrjeni v istem sestavu kot do sedaj: Franc Štingler, Gašper Ogris-Martič, Karl Ogris, Miha Miškulnik in Tomaž Ogris.

Občni zbor se je bavil tudi s predlogom Zveze slovenskih zadrug v Celovcu, ki predvideva spremembo dosedanjega imena tvrdke (firme), Hranilnica in posojilnica r. z. z n. j. Bilčovs na novo ime: Posojilnica r. z. z n. j. Bilčovs, torej bi pri novem imenu odpadla označba Hranilnica. Po daljšem razpravljanju se je občni zbor odločil za novo skrajšano ime.

Kakor znano, ima naše zadružno poslopje dva lastnika — Posojilnico in Zvezo slovenskih zadrug. Na občnem zboru pa so se dokončno odločili, da odkupijo drugo polovico od Zveze slovenskih zadrug, tako da bo poslopje v celoti last naše zadruge. Pred leti je naša zadruga v sporazumu s tvrdko Bildstein iz Vrbe postavila pred zadružnim poslopjem bencinsko črpalko. Bencin in druge tozadevne potrebščine nam je dobavljala tvrdka „Api". Ker pa so nekateri odjemalci goriva bili mnenja, da ima tvrdka slabše blago, se je zadruga dogovorila z dobaviteljem Bildsteinom, da bo naša črpalka od 1. januarja 1972 dobivala vse potrebščine od tvrdke Esso. Tako bodo odpadli tudi očitki gotovih ljudi, ki so iz kakršnihkoli vzrokov širili mnenje, da se pri naši črpalki „Api" prodaja slab bencin, kar seveda ne odgovarja; verjetno so to delali le iz zavisti do naše zadruge.

Po izčrpnem dnevnem redu je predsednik upravnega odbora zaključil dobro uspeli občni zbor in se zahvalil poslovodji Boštjančiču, pomožni tajnici Irmiji Müller in vsem članom obeh odborov za uspešno sodelovanje pri delu za našo zadružno ustanovo.

Celovec

Prejšnji četrtek je bil v delavski zbornici v Celovcu literarni večer, na katerem so profesor Pettauer, Else Pettauer, Inge Adlassnig in Georg Bucher brali pesmi koroškega lirika Hansa Ciesciuttija, ki je v krogu pomembnih koroških kulturnih dejavnikov in številnih prijateljev lirike obhajal svojo 65-letnico. Hans Ciesciutti je bil tokrat poslušalec svojih lastnih del. Čast pa so mu izkazali s svojo prisotnostjo tudi znani književniki Johannes Lindner, prejemnik koroške kulturne nagrade, Herbert Strutz in Otto Zernatto.

Hans Ciesciutti se je rodil leta 1906 pri Borovljah, dorastel pa je v Čikagu v Združenih državah Amerike. Potem se je zopet vrnil v domovino in bil do pred nedavnim gradbeni delavec, odtod tudi ime „delavski pesnik". Vendar njegove pesmi nimajo nič skupnega z delavsko problematiko, marveč so v celoti izraz njegovega osebnega prepričanja. Ciesciutti je do sedaj spesnil okoli 300 pesmi; založba Carinthia je izdala njegovo zbirko „Die Folterung der Nachtigal", pa tudi v antologiji „Kärnten im Wort", ki je izšla v založbi Heyn, je zastopan.

Slovenski delavci domačini iz okolice Št. Jakoba, Ledinc in Loč se ga dobro spominjajo, ko je leta 1958 v okolici Baškega jezera skupno z njimi gonil kramp in gradil ceste. Ciesciutti je bil dober tovariš, skromen in tih. Rad je govoril slovensko s svojimi tovariši, ki ga imajo še danes v najboljšem spominu.

Slovensko prosvetno društvo „Kočna" v Svečah

V A B I L O

na pevski koncert, ki bo na Štefanovo, dne 26. decembra 1971, ob 3. uri popoldne pri Adamu v Svečah.

Poje komorni zbor „ANTON TOMAŽ LINHART" iz Radovljice.

Pevsko srečanje naj utrjuje dobrososedske odnose med prebivalci tustran in onstran meje.

Na koncert prisrčno vabi
o d b o r

Tudi pozimi lepa pot

do koče nad Arihovo pečjo

V prijazni vasici Zgornje Borovlje, 200 metrov vzhodno od hotela „Mittagskogel", se od rožanske magistrale odcepi proti jugu asfaltirana cesta, ki se pretežno vije skozi borov gozd. Le zadnjih nekaj sto metrov proti vzhodu vodi skozi senožeti in se po 2,7 km konča v vasi Kopanje pred gostilno „Türkenkopf" (835 m). „Lastnik" tega naselja je Stickrova družina, po domače Koparnik, ki kraljuje na tem lepem kosu zemlje, od koder se nudi prelep pogled na Baško jezero in okoliške gore. Pred gostilno je velik parkirni prostor, kjer izletniki, namenjeni h koči nad Arihovo pečjo, po večini pustijo svoja vozila. Komur se pa avto ne smili, lahko nadaljuje pot po navadni gozdni cesti do takoimenovanega grabna „Reke", od koder je še 15 minut peš h koči.

Pozimi se do omenjenega parkirnega prostora lahko pripeljemo iz doline tudi s smučarsko vlečnico. Od tu naprej je pičlo uro hoje ali bolje rečeno sprehoda v smeri proti vzhodu do koče. V začetku se cesta vije med senožeti, od koder imamo prvič priliko videti iz daljave našo kočo in Arihovo peč z njeno strmo severozapadno steno, nato pa cesta zavije v gozd in ga ne zapusti več do cilja.

Ko cesto prvič prereže majhen potoček, smo v Potokih (domačini pravijo v Potučah). Ta del poti je ob nalivih, ko pridivjajo hudourniki izpod Komnice, najbolj ogrožen, saj o tem pričajo številne razmetane skale po razritem terenu pod in nad cesto. Nato sledi daljša strma vzpetina „Tomanov klanec", vrh katerega se od ceste odcepi na levo steza k lepi lovski koči last lesnega trgovca Huberta Ressmana iz Malenc (3 minute). Ko se cesta zopet zravna in se gozd za spoznanje umakne na desno v breg, smo v Praprotnici, kjer je bila pred leti „baza" ali izhodišče za transport sestavnih delov koče, za našo planinsko postojanko. (Možnost parkiranja avtomobilov). Od tu naprej cesta skoro vodoravno prečka zapadni strmi breg že omenjenega grabna „Reke" (izvir potočka Reke), kjer je pozimi nevarnost snežnih plazov. Na nasprotni strani grabna pa se cesta zelo trmo dvigne do nekdanje lese, katere ostanki sta danes samo še dva vzporedno v zemljo zabita kola. Ta klanec, Humperk imenovan, ni samo strm, ampak tudi nevaren, saj je že pred več desetletji terjal smrtno žrtev, o kateri priča še danes na bukev pribita tabla. Še par minut hoje in že smo na planini.

Gozda je konec in če dvignemo pogled navzgor, zagledamo pred nami za robom kočo, ne še celo, samo zgornji del. V slučaju megle, ko je vidljivost slaba in se ne vidi koče, zavijemo ob prehodu iz gozda takoj po poti na d e s n o — ne naravnost! (smer proti Arihovi peči). Samo še sto metrov iz gozda in že smo na cilju — pred kočo Slovenskega planinskega društva.

Pl.

OBJAVA

Srečanje absolventov Slovenske gimnazije letnika '65 bo letos v ponedeljek, dne 27. decembra 1971, ob 20. uri v Volkskeller-Stüberl v Celovcu.

Obraz šovinizma

Če gledamo s prisojnih Škofič proti jugu, se nam nudi lep pogled na 772 metrov visoki Jerberk, ki ima obliko ostro prišiljenega stožca in je do vrha obraščen s smrekovim gozdom. Tako iz doline ni mogoče videti prijazne cerkvice na njegovem vrhu, ki je bila zgrajena v čast svete Katarine in spada v faro Št. Ilj ob Dravi.

Poleg vhoda v cerkev je v zid vgrajena puščica, na kateri je še pred nedavnim bil dvojezičen napis: Darovi za cerkev — Opfer für die Kirche. Danes je samo še nemški napis, slovenskega so neznanci že odstranili.

Spet obsojanja vreden primer, kako nizkotna je morala nekaterih narodnih nestrpnežev, ki kratijo enakopravnost slovenske manjšine na Koroškem, po drugi strani pa kričijo, da je treba južnim Tirolcem dati vse pravice.

Ali ni to zgovoren dokaz, da se poslužujejo dvojnih meril in dvolične morale!

Olje je teklo na cesto

Požarna bramba iz Šmohora v Ziljski dolini je imela prejšnji teden oljni alarm. V bližini Preseškega jezera se je na zvezni cesti prevrnil tovornjak s 4000 litri gorilnega olja. Pri nesreči se je poškodoval tank in olje je teklo na cesto. Obstojala je resna nevarnost, da bi olje pronicalo v zemljo in tako okužilo odnosno zastrupilo pitno vodo v okolici nesreče.

Tovornjak, ki ga je vozil 33-letni Ottokar Obersteiner iz okolice Št. Vida ob Glini, se je verjetno radi poledice prevrnil in poškodoval tank, iz katerega je začelo teči olje na cesto. Po srečnem naključju je debela plast poledenelega snega na robu ceste zabranila odtok in pronicanje olja v zemljo. Gasilci iz Šmohorja so s pomočjo žagovine in drugih pripomočkov odstranili olje s ceste. Izteklo je približno 200 letrov gorilnega olja, ostanek pa so prečrpali v drug tanker.

Vozaču se na srečo ni nič zgodilo, pač pa je bil vsled nesreče promet za več ur prekinjen.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

Čez nekaj časa pa je nadaljeval: „Ana pa je zapečatena. Iz vosovskih klešč se ne bo izvila. Tam niso sentimentalni, kot je Primož."

„Primož še vedno misli nanjo."

„To mu bo raje škodilo kot koristilo."

Bataljon je prenočil v zapuščeni enonadstropni italijanski kasarni, ki je Nemci bogve zakaj niso požgali. Borci so spali v sobah, nastlanih s slamo, kot bi razmetal po podih polena.

Primož je bil po polnoči četni dežurni. Ko je zamenjal straže, se je vrnil v prvo nadstropje, kjer so smrčali borci. Gozd je objemala noč. Fant, ki je vodil patruljo, mu je prišel sporočit, da so z roba videli v dolini nekaj raket. Primož se je vzpel na vrh stopnic. Sedel je na nahrbtnik in se zazrl skozi razbito okno v nebo, kjer so se po nekaj deževnih dneh nad vrhovi smrek blestele zvezde. Rahlo je priprl oči in se predal sanjarjenju. Ni bil zaspan. Njegovi čuti so prestrezali vse nočne šume. Ob mislih na Ano ga je obhajala melanholija in razdvojenost. Bilo je čudovito, ko sta sama blodila po gorovju — nekaj najlepšega v njegovem življenju. Če je mislil nanjo, ni bil sam. Zdaj, ko je oddal šarca, je bil sit vojne. Ob Ani je prebolel maščevalni nagon, osamljenost in željo po nenehnem ubijanju. Smisel svojega boja je začel iskati v prijateljstvu z ljudmi, s katerimi se je boril za drugačno življenje. Čutil je, da se spreminja. Skrb za borce, za vsakega posebej, mu je preganjala mračne misli in ga reševala grenkobe, ki ga je preplavljala, kadar se je preveč ukvarjal sam s seboj.

Kljub temu se ni znebil turobnega občutka, če je mislil nanjo. Ni vedel, ali ji je oprostil, ker je prej ljubimkala z Bogdanom in zapadla pod Wolfov vpliv. Če je razmišljal o tem, so ga razkrajali dvomi. Prav gotovo je v njeni naravi nekaj, kar se upira njegovim predstavam o ženski, ki jo je iskal . . .

„Zmotiti se, je človeško," jo je zagovarjal Vojko. „Žensko bolj oblikuje naključje kot njene želje." Orlov pa ga je zaničeval, ker se je spajdašil z gestapovko, in prilival olja na njegov dvom. Nehote je pomislil, da mu ni povedala vse resnice. Če je bila Wolfova ljubica, bi jo lahko sam lastnoročno ubil, Wolfu pa bo pognal šaržer zažigalnih nabojev v trebuh. Opajal se je z maščevalnimi mislimi, ko je pred poslopjem zaškrtal pesek. Slišal je, da se Fazan pogovarja s stražarjem.

Popadlo ga je sovraštvo. Fazanu ne bo nihče pozabil, kar je napravil z Milanom! Njegovi škornji so zarompljali v spodnjih prostorih; klical je bataljonskega dežurnega, potem je vse utihnilo.

Primož je želel, da Fazan ne bi prišel gor in ga zmotil v njegovih mislih. Toda kmalu je zaslišal enakomerne korake po stopnicah in zagledal stožec svetlobe. Fazan je šel počasi gor in ga obsvetil. Primož se ni zmenil zanj. Ta je pred njim obstal in mu posvetil v oči, da je zamižal. S škornjem ga je dregnil v stegno in osorno vprašal: „Kaj pa ti delaš tu?"

„Dežuram."

„Spiš, orkamadona, študent, ne pa dežuraš!" je zarohnel Fazan in ga z vso močjo brcnil s škornjem v rebra, da je Primožu vzelo sapo in je nehote zastokal.

„Vlačugaš se z gestapovsko kurbo, na straži pa spiš. Aretiran si! Daj sem orožje!" je zarenčal Fazan in skušal Primožu vzeti puško, ki je slonela ob steni.

Primož si je že opomogel in skočil pokonci — zavedel se je, kaj bi pomenilo, če bi ga Fazan razorožil. Zato je krepko zgrabil za puško. Tudi Fazan je že zgrabil za cev in mu jo skušal iztrgati.

„Spusti puško, če ti je kaj za glavo," je zarjovel Primož. Ker pa je Fazan jezno potegnil orožje k sebi, ga je Primož usekal s pestjo po čeljusti, da je zgrmel kot vreča skozi priprta vrata med speče borce.

„Razorožite ga, napadel je člana bataljonskega štaba," je zatulil Fazan iz izvlekel iz toka pištolo, ko se je pobiral.

„Kaj pa je, hudiča?" je planil Orlov pokonci in osvetil z baterijo Fazana, ki je bil dvignil roko s pištolo nad Primoža. Borci so planili pokonci in zgrabili za orožje. Orlov je usekal z dlanjo Fazana po lakti, da mu je pištola odletela iz rok in se zakotalila po tleh. „Oba odložita orožje!" Tudi Primož je razburjen povesil puško.

„Zahtevam, da ga razorožite. Spal je in me napadel," je ukazovalno dejal Fazan.

„Kako bi te napadel, če je spal? Le počasi, Fazan."

„Ukazujem! Razorožite ga, spal je!"

„Kaj spet rogovili brez potrebe? Nobeno noč nimamo miru," se je razjezil Pajk.

„Laže, laže, laže," so vsevprek vpili borci, vmes pa so se razlegali klici: „Izgine naj, če ne, bo tepen." Iz teme je štrlelo proti Fazanu nekaj cevi. Vsi so ga sovražno motrili.

Fazan je prebledel in se umikal navzad proti stopnicam. Vrišč in vpitje sta prebudila tudi borce v spodnjih prostorih. Pritekla sta Gorazd in Dren, kar je Fazana spet opogumilo.

„Spal je," se je zadrl in obtožil Primoža, da ga je napadel.

„Ni spal. Verjamem Primožu. Sicer bi mu lahko vzel puško," je dejal Orlov. Primož je dodal: „Brcnil me je v rebra. Ali smo partizanska vojska ali gestapovci?"

Tedaj je bilo tudi Nandetu vsega dovolj. Zavpil je:

„Že spet dela kraval v naši četi. Zdaj zaradi pištole, drugič zavoljo črev. Mir naj nam da! Kaj se pa ves čas usaja nad Primožem? Najraje bi ga s kuhalnico po buči."

„Tako je, tako," so se oglasili borci.

Italijani priznavajo vlogo slovenskih kulturnih organizacij

Pred nedavnim je deželni svet pokrajine Furlanija-Julijska krajina v Trstu izglasoval nov zakon o podpori kulturnim ustanovam. Ta zakon določa deželni prispevek v višini 200 milijonov lir na leto (za leto 1971 in za leto 1972), ki se razdeli na sledeče ustanove: Na gledališča v pokrajini Furlanija-Julijska krajina 130 milijonov, za deželno gledališko ustanovo letni prispevek 10 milijonov, knjižnicam, muzejem in galerijam letni prispevek 30 milijonov in ustanovam, ki se ukvarjajo z vzdrževanjem zgodovinskih, arheoloških in umetnostnih objektov, letni prispevek 30 milijonov lir. Poleg tega daje novi zakon občinam, konzorcijem občin in pokrajinam prispevek v obliki 6 odstotkov stroškov za gradnjo, odkup, popravilo in opremo gledaliških dvoran za dobo 20 let. Za posojila, ki bi jih najele prizadete krajevne uprave, bi dežela prevzela jamstvo. Zakon daje v ta namen letno na razpolago 250 milijonov lir v obdobju od leta 1971 do vključno leta 1990.

Predno je prišel novi zakon v razpravo v deželnem svetu, je deželna komisija za kulturo in umetnost v svojem poročilu priznala „izredno vlogo" na področju kulture šestim kulturnim ustanovam v pokrajini Furlanija-Julijska krajina, med katerimi je tudi Slovensko gledališče v Trstu. Prav tako priznava komisija v svojem poročilu pomen delovanja Glasbene matice in drugih slovenskih kulturnih ustanov, kot so Slovenska prosvetna zveza, Slovenska katoliška prosveta in Slovenski katoliški kulturni center.

V zvezi s Slovenskim gledališčem je komisija mnenja, da se bo postopek za pravico javnosti kmalu zaključil tako da bodo javne ustanove prevzele pravna in denarna jamstva, ki so potrebna za delovanje gledališča, ne da bi zaradi tega trpela neodvisnost gledališča kot kulturne ustanove slovenske narodne skupnosti.

Komisija nadaljuje v poročilu, da je delovanje slovenskih kulturnih ustanov velikega pomena za prost in enakopraven razvoj slovenske skupnosti v deželi in da je pri podeljevanju javne pomoči treba strogo spoštovati njihovo neodvisnost in svobodo razvoja. Na koncu poročila pa se komisija zavzema za čim širše in tesnejše sodelovanje deželnih kulturnih ustanov s sorodnimi ustanovami iz Slovenije, Hrvaške in avstrijske Koroške.

Iz poročila komisije in iz razprave v deželnem svetu je torej razvidno, da je v pokrajini Furlanija-Julijska krajina prišlo do bistvene spremembe v odnosu italijanskih političnih dejavnikov do tamkajšnje slovenske narodne skupnosti in njene kulturne dejavnosti. V koroškem deželnem proračunu vsekakor še pogrešamo redne postavke v podobne namene.

Slovenski dijaki v Gorici izdajajo list „Slovenec"

Slovenski dijaki v Gorici, v glavnem gojenci tamkajšnjega slovenskega trgovskega zavoda, so lansko leto začeli izdajati svoj dijaški list „Slovenec", ki se je že v prvem letu izhajanja lepo uveljavil.

Letos je dobil list še lepšo obliko. Prvo stran je ilustriral arhitekt Jože Cef, pri sestavi lista pa je sodeloval tudi slikar Vladimir Klanjšček. V uvodnih besedah je uredništvo izrazilo željo, da bi list zajel tudi izvenšolsko mladino, predvsem delavsko. Hkrati pa poziva študente k sodelovanju na literarnih večerih, na rapravah o aktualnih problemih, intervjujih itd. Nadalje je uredništvo mnenja, da bi se ravno študentje morali bolj angažirati in zavedati dolžnosti, ki jih imajo kot pripadniki slovenske manjšine v Italiji.

Posojilnica v Železni Kapli bo gradila moderen hotel

Iz Železne Kaple poročajo, da bo domača Hranilnica in posojilnica začela graditi v Železni Kapli nov moderen hotel s 150 posteljami.

V okviru izgradnje zdravilišča Carinthia v Beli pri Železni Kapli se je pojavila potreba po turističnih posteljah. Da bi se izognili tej stiski, je župan deželni poslanec Lubas naslovil na občane okrožnico z željo, da bi se javili interesenti za izgradnjo modernega hotela z najmanj 150 posteljami. Občina je za gradnjo hotela pripravljena dati na razpolago 5000 kvadratnih metrov zemljišča, poleg tega pa h gradbi prispevati še 500.000 šilingov v gotovini.

Ker se razen domače slovenske kreditne zadruge ni javil noben drug interesent, je Posojilnica dobila nalog za izgradnjo hotela. Nova moderna zgradba se bo imenovala „Hotel Obir", z gradnjo pa bodo pričeli že kar drugo leto. (1972).

Z zadovoljstvom spremljamo podjetnost kapelških zadružnikov, ki jim pri gradnji in pozneje pri obratovanju hotela želimo kar največ uspeha.

Izlet v daljno preteklost

Vtisi z obiska razstave v Sarajevu

Sedeli smo za stekleno steno letališkega poslopja na Brniku in čakali. Čakali, srkali vinjak in dobesedno vlivali sebi in prijateljem potrebnega poguma...

— Potrpi prijatelj, saj si čul, da je v Zagrebu megla in se naš tič ne more vzdigniti.

— Bodimo veseli, da danes vsaj pista ni več ledena.

— Potrpimo.

Samo tisti lahko razume bolečino negotovosti, ki ve, kaj je neizmerno hrepenenje...

Hrepeneli pa smo vsi — Nani, Marija, Janko, Tevžej, Andrej, Cija, najbolj pa jaz, saj sem se bal, da mi bo ta polet že drugič spodletel. Razstava pa je bila odprta zadnji dan — 5. decembra: UMETNOST NA TLU JUGOSLAVIJE OD PRAISTORIJE DO DANES — SARAJEVO — SKENDERIJA.

Pa je beseda meso postala.

Kakor deus ex machina je pristal naš mogočni orel DC 9 in samozavestno obračal svoj impozantni kljun, kakor da se ozira za nestrpnimi Korošci, ali resno mislijo z njim v višave — soncu nasproti.

— Vsi Korošci k šalterju...

Kaplja pelina v sladko čašo velikih pričakovanj. Občutljivi smo v svoji razboleli narodni zavesti. Da takšni imenitni uradniki, posredovalci med nebom in zemljo, ne vedo, kaj je Schalter po slovensko?... Svetovali smo jim, naj se kmalu obrnejo na Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. Tam ga imajo — šalter po slovensko. Pa brez zamere. Nam na Koroškem vsak dan dopovedujejo, da naš jezik ni slovenski, ker ima toliko nemških izposojenk. Zato nas 'šalter' boli. Drugače ne bi bili malenkostni.

Potem pa kar hitro noter v velikanski ptičev trebuh — 115 odraslih ljudi, dve stevardesi, en stevard, pa še dva pilota, kapetan in pilotski pripravnik. S hitrostjo 900 kilometrov na uro, v pravljični višini 9000 metrov nad morjem.

In kar nato čisto zares: rdeča lučka osvetli angleške črke FASTEN SEAT BELT (Opasajte se!).

— Poglejte, kaku lepu se vidi svet od zgoraj.

Nani sedi pri oknu in je vsa zamaknjena, obraz ji žari od nedopovedljivo čarobnega doživljanja...

Iz zvočnika prihaja moški glas: Pod nami na levi Novo mesto, Metlika, Gorjanci... Potem nežen dekliški obet: Polet traja od Brnika do Sarajeva 35 minut... In pod nami samo gorovje z drobnimi belimi gnezdi v soteskah — v resnici velika naselja s tisoči prebivalcev. Zemlja od zgoraj... Kako sproščeno dihaš, kako lahkotno se ti zdi, ko spričo visoke odmaknjenosti in velikanske hitrosti zaslutiš božanski občutek brezteznosti.

Z Nanijo stopiva mimo ljubeznivo se smehljajoče stevardese v pilotov prostor. Radovedna sva. Kopilot nama na nosu bere, da nimava pištol. V dušo Naniji ne vidi.

— Veste, kaj bi zdaj najraje storila, mi je šepnila še na sedežu, v Moskvo bi odpeljala letalo in po-

Motiv iz Sarajeva

vedala, da še nimamo dvojezičnih krajevnih napisov. Saj so sopodpisniki naše državne pogodbe...

Bistra Korošica, kdo bi si mislil. In pogumna.

Fantastično, kaj vse tehnika zmore. Pilot ti sedi tam in strmi na razne merske lestvice, okrogle, oglate, rdeče, zelene... In nima kaj drugega početi — ne z rokami ne z nogami. Vse dela elektronika. Človek, ki se je zaupal stroju. In se mu izročil na milost in nemilost, na korist in pogubo...

— Prosim, da se privežete s pasovi. Takoj se bomo spuščali.

In potem pristanek zunaj mesta.

Kakor bi trenil, smo v osrčju Bosne, na zgodovinskih tleh. Gavrilo Princip — mladoletni bosanski študent, ki je sprožil prvo svetovno klanje in razpad trhle avstro-ogrske monarhije. In 'sramotno' zaključil veličastni 'Familienalbum'. — Najbolj razumljiv jezik je jezik svobode, so bile menda njegove besede po uspelem atentatu. Tako z bleskom v očeh zatrjuje simpatična vodnica, študentka.

Toda najprej s Skenderijo. Veličastna sodobna arhitektura, stara komaj nekaj let. Zato so dali razstavo jugoslovanske umetnosti iz Pariza v Sarajevo. Šest sto eksponatov, časovni lok osem tisoč let. Na primer Hallstattska situla (vedro) iz Vač nad Moravčami, bronasta doba — VI. stoletje pred Kr., s figuralno ornamentiko iz takratnega življenja.

Kar pri vhodu sta vklesani v bel marmor Europa in Amfitrita.

Europa na biku, v katerega se je bil spremenil Zeus, sam poglavar grških bogov, da bi lepotico laže ugrabil. Bil je namreč neprekosljiv babjak, neizčrpno iznajdljiv zapeljivec, čeprav se je na smrt bal svoje sestre Here, ki mu je bila kot žena iz ljubosumja zmeraj za petami. Da bi se mogel približati nedolžni devičici Europi, ki je pletla s tovarišicami na morski obali vence iz dišečih rož, se je pomešal v čredo, ki ji je pastiroval Hermes, njegov sin, in kot prekrasen kulturen bik omamil dekle, da mu je sedlo na mišičasti hrbet. On pa v dir z njo — in po morju plavajoč — tja na otok Kreto, kjer mu je bila potem v senci oljkovega nasada na voljo. Nepremišljenost dekliška... Ni čuda, da Evropa še danes ni kaj prida stanovitna v dobrem.

Amfitrita, Pozejdonova gospa, takih pustolovščin ni doživljala. Živela je mnogo bolj umirjeno v stekleni palači sredi globokega morja. In se nam taka ohranila v belem kamnu iz II. stoletja, hranjenem sicer v muzeju Varaždinskih Toplic.

Prav tako pri vhodu so kapiteli (vrhnji deli marmornatih stebrov) iz Stobi pri Titovem Velesu. To antično mesto iz VII. stol. odkrivajo šele nekaj let po zadnji vojni — v Makedoniji. Ohranjeno je skoraj nepoškodovano — s svetišči, s kipi nebesnih in zemeljskih bogov, s centralnim gretjem meščanskih hiš in z gledališčem. Koroška Štalenska

(Dalje na 7. strani)

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

Gorazd in Dren sta jih stežka pomirila. Dren je ukazal, naj gredo vsi spat in da bo že preiskava pokazala, kdo je kriv.

Komaj so polegli, je v zasedi na robu skalovja zaropotala strojnica; kmalu nato se je razpočilo nekaj ročnih granat. S spanjem je bilo konec. Ves bataljon je drvel na položaje. Nekaj jih je planilo skozi vrata, drugi pa so poskakali skozi okna.

„Četa, za menoj!" je poveljeval Orlov.

Za njimi se je skozi redki gozd spuščala glavnina bataljona.

„Nenehno imamo Nemce na grbi, pa bi se ti hudiči radi še med seboj pobijali. Pa še celo komunisti, in to za pasjo figo," se je jezil Dren, ko je hitel z Gorazdom za četo Orlova proti zasedi. Po robu skalovja, ob katerem so zijali temni prepadi, so švrkale svetleče se krogle v dolgih lokih, kar je pomenilo, da strelja sovražnik od daleč. Zasedli so položaj. Vodnik Jelen je poročal Orlovu in Drenu, da so še trije kamioni Nemcev ustavili globoko spodaj. Sovražnik se je peš napotil po cesti, dokler ni padel v zasedo.

„Seveda," je dejal Dren. „Kot po navadi... Kadar gre mimo Predmeje brigada, se pritihotapijo na obrobje, da počakajo na zaostale." Doumel je Svarunov ukrep, da je pustil bataljon v zasedi, medtem ko se je divizija že umikala v čepovanski kotel.

Dren je razporedil bataljon v širokem loku, potem pa je z raketo sprožil signal v smeri nemških položajev. In že je zabobnelo vse orožje bataljona in ploha krogel je zažvižgala po Nemcih med skalovjem. Z drugo raketo je Dren ustavil ogenj — partizanski položaj je obmolknil. Nad pečinami se je začel komaj opazno dvigati bled svit. Le še posamezni rafali z nemške strani so parali tišino. Manever z ognjem je dal Nemcem slutiti, da so brigade še na Predmeji. Potegnili so se nazaj in izginili v mrak. Bilo je slišati trkljanje kamnov in nemška povelja. Kmalu potem so zarohneli avtomobilski motorji in prameni reflektorjev so se začeli stezati nazaj v dolino. Bataljon se je vrnil v zavetje.

Zjutraj je na položaje zasede usekalo nekaj topovskih granat. Jelen je opazoval kotlino skozi line bunkerja. Granate so udarile blizu mitraljeških gnezd, da se je kamenje sesipalo s sten in rožljalo v melišča. Vendar Nemci niso silili navzgor. Po tem stiku s sovražnikom, ki jim je le iz daljave voščil dobro jutro, je bilo med hribi vse tiho.

16

Primožev spopad s Fazanom je sprožil razburjenje v bataljonu. Vsi borci so bili na Primoževi strani. Celo Orlov se je vznejevoljil nad Fazanovimi postopki. Zadevo je vsestransko proučil in obravnaval bataljonski partijski biro. Gorazd je poskrbel, da so si Fazana ogledali pod „marksističnim mikroskopom" in mu temeljito oprali dušo. To je bil izzval Fazan sam, ko je takoj drugo jutro zahteval od bataljonskega štaba, da Primoža razreši, razoroži in postavi pred brigadno sodišče. Dren se je tej zahtevi odločno uprl:

„Poslednjič te opozarjam, Fazan: nikar ne sektaši, ne bodi surov z ljudmi, ker smo vojska prostovoljcev."

Fazanova zdrava kmečka lica so zagorela, oči so se mu jezno zableščale, oberoč je prijel za jermenje, ki mu je prepletalo prsi, in se razkoračil pred Drenom:

„Zdaj pa te jaz opozarjam poslednjič: boš zaščitil ali ne avtoriteto poveljstva?"

„Ne," je osorno odsekal Dren.

„Zagovarjaš anarhiste in dopuščaš razkroj discipline v bataljonu. To je sabotaža! Ne čudim se, da so ti pobili bataljon na Pokljuki. Čudim pa se, da so ti dali novega, da ga boš spet pogubil. Prav zato sem ponoči kontroliral dežurne in straže, ker ne maram odgovarjati za novo polomijo."

Dren je prebledel, brki so mu zadrgetali, bil je užaljen in je ostrmel brez besede, tako da se je vmešal Gorazd in surovo nadrl Fazana:

„Tiho, tovariš namestnik! Prepovedujem ti žaliti komandanta. Vse drugo se bomo pomenili na partijskem sestanku."

Potem so se člani štaba razšli.

Na pohodu s Trnovske planote skozi Čepovansko kotlino na Cerkljansko, ki je trajal ves dan, ni nihče spregovoril s Fazanom.

Takoj ko je brigada prišla na cilj in so se borci odpočili, je Gorazd sklical sestanek vseh komunistov bataljona, na katerega je povabil voditelja partije v brigadi. Za obračun s Fazanom so se temeljito pripravili, saj je — odkar je Dren prevzel bataljon — spodkopaval soglasje vodstva in računal, da bo on komandant bataljona.

„Marksistični mikroskop" je pokazal o Fazanu naslednjo sliko: „Kmečki sin, ki ga je tok gibanja brez njegovih posebnih zaslug potegnil za seboj. Borbi in revoluciji predan, vendar brez globljega razumevanja vloge revolucionarne vojske, njenih bližnjih in daljnih ciljev. Slabo pismen in pretirano ambiciozen, vojvodski, brez potrebe surov do podrejenih, do višjih pa ponižen in priliznjen, če mu tako kaže. Čeprav je osebno hraber, nima širše osnove za samostojno vodenje enote. Tog, drobnjakarski in trmoglav, sposoben za dosledno izvajanje točno odrejene naloge. V delu z borci se kljub opozorilom drži kaplarskih metod preživele buržoazne vojske in uvaja nasilno disciplino. Ideološko revno razvit; ni mu do tega, da bi se razvil. Samokritike ne pozna; medtem ko vidi drobne napake pri tovariših, ne priznava svojih velikih. Zamerljiv, oseben in mašče-

Vzgojni pomen
DRUŽINSKIH PRAZNIKOV

Pred vrati so božični in novoletni prazniki. Zlasti praznovanje Novega leta je tradicionalno. Za odrasle pomeni zaključek nekega življenjskega in delovnega obdobja in obračun dela. Ob zaključku leta osvežimo medsebojne stike in poglobimo človeške odnose z voščili in darili. V novo leto vstopamo radi veselo razpoloženi — v družbi nam ljubih ljudi.

Novo leto pa je tudi praznik naših otrok. V raznih ustanovah in organizacijah prirejajo božičnice in novoletna presenečenja, ki so otrokom veliko doživetje ob razsvetljeni in obloženi jelki. Otrok, ki je še zaverovan v pravljični svet, naj uživa ob tem neskaljeno veselje in srečo otroštva.

Novoletno praznovanje pa moramo prenesti predvsem tudi v naše družine. To naj bi postal pomemben družinski praznik. Oče in mati vsak zase in skupno razmišljata, kako bi pripravila svojim otrokom čimveč veselja za Novo leto. Posvetujeta se, kaj nujno potrebujejo, prisluhneta tudi njihovim posebnim željam in vse to usklajata s finančnimi zmogljivostmi. Ko očeta ni doma, se otroci posvetujejo z mamo, kaj bi podarili očetu za praznike. Ko pa so sami z očetom, ga prosijo za nasvet, kaj bi bilo primerno za mamo. Spraznijo svoje hranilnike in pripravijo presenečenje za starše, mislijo pa tudi drug na drugega, in seveda tudi na dedka in babico, da se bosta z njimi veselila.

Družinska toplina bo dala svoj vrednostni pečat vsem predmetom, ki jih bodo dobili za darilo, pa čeprav bo skromno.

Otrokom so taka globoka doživetja družinske sreče v ljubezni med starši ter med starši in otroki nepozabna. Ob tem se duševno bogatijo. Njihovi starši uživajo avtoriteto, kar pripomore k temu, da so otroci lahko vzgojljivi.

Kakšen vzgojni pomen imajo torej družinski prazniki? Sodobna tehnizacija povzroča brezčutnost in otopelost v odnosu do sočloveka in razdvaja s svojimi zahtevami tudi starše in otroke. Družina mora zato izkoristiti vse možnosti, da spet zaživi v sebi, da neprestano goji čustveno navezanost med svojimi člani, medčloveške in kulturne odnose ter da razvija socialne in moralne navade. Tudi družinski prazniki so lepa priložnost, da se poglabljajo in utrjujejo vezi naklojenosti in ljubezni v družini.

Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vprašanji odnosov med ljudmi, vedno bolj poudarjajo važnost toplega družinskega ozračja za pravilen uravnovešen razvoj otroka. Le tak otrok, ki je v mladosti užival ljubezen, ki se je čustveno izživljal ob ljubljenih osebah, ima pogoje, da tako ljubezen daje drugim in da lahko živi in dela v sožitju z drugimi ljudmi in v skupnosti. Družina je prva in najpomembnejša šola, ki ustvarja in oblikuje človeka kot družbeno bitje.

Vsak zdrav otrok teži k temu, da bi imel nekoga rad, da bi ga imeli tudi drugi radi. To so v prvi vrsti starši, ki na to čustvenost lahko naslonijo svojo vzgojo. Otrok uboga tistega, ki ga ima rad. Odpove se marsikateremu užitku, zmaguje svojo sebičnost in osebne težnje, pa tudi svoje napake, če ga vodi ljubeča oseba. Otrok pa ostane čustveno občutljiv le tedaj, če družinsko in širše okolje to dragocenost hrani in neguje.

Družinski prazniki dajejo najlepšo priložnost za to.

Če bomo praznovali doma

Silvestrov večer je drugačen, kot so drugi večeri v letu. Zadnji je, zato da po stari šegi in navadi proslavimo in veselo pričakamo Novo leto. Če bomo praznovali doma, ali celo z gosti, bo opravkov toliko, da mora vsakdo pomagati, ki je pri hiši. Kakšno delo pripada moškim? Pomagali bodo nakupiti pijač in hrane in vse to spravili domov. Sodelovali bodo pri izbiri daril, jih okrasili in opremili z napisi. Pomagali bodo pripraviti sobo, kjer bo večerja, in morda premaknili kak kos pohištva — vse to že prej, preden pridejo gosti. Poskrbeli bodo za glasbo. Napolnili bodo zaboje in vedra s kurivom.

Kaj pa otroci? Otroci bodo najprej pospravili šolsko torbo in šolske stvari na njihovo mesto. Nato bodo okrasili jelko. K temu sodi tudi pospravljanje praznih škatel, v katerih so bili obeski, pa tudi po tleh naj počistijo, kar so nasmetili. Večji otroci pognejo mizo, pomagajo v kuhinji, pripravijo razne vesele in šaljive igre ali majhen program.

In gospodinje? Bodo res vse pravočasno opravile, da bodo lahko razpoložene z družino in gosti dočakale prihod Novega leta?

Če naj bo vse, kakor mora biti, gospodinja ne sme hoditi zadnji dan k frizerju, nanj je mislila že prej. In delo se mora odvijati po urniku.

Zjutraj se zato zgodaj odpravimo na trg in v trgovine. Dopoldne si med kuhanjem kosila pripravimo čimveč stvari za slavnostno večerjo. Nasolimo meso, otrebimo solato, očistimo zelenjavo, zmešamo majonezo, spečemo in sestavimo močnato jed itd.

Ko je kosilo mimo, uredimo kuhinjo in stopimo v sobo, da pogrnemo mizo, same ali drugi člani družine po naših navodilih. Potem začnemo pripravljati večerjo. Ko je vse kuhano in pečeno, pospravimo kuhinjo in jo prezračimo, nato pa nekaj dolgih minut posvetimo sebi, počitku in urejevanju toalete. Ne smemo si reči, saj vsi vedo, da moram delati, in se pred domačimi ali gosti pojaviti neurejene. Silvestrova večerja je tako slovesna, da se moramo obleči v svečano obleko — kar naj velja za vse člane družine. Na ta večer nobenih copat (razen, če nimate parketa polakiranega) in predpasnikov!

Lepo pripravljena miza je že delček slavnostne večerje. Zelenje, okraski, sveče — to so pripomočki, ki jih bujna domišljija lahko prepleta in sestavlja v nedogled.

Ko krasimo mizo, mislimo predvsem na prostor, s katerim razpolagamo. Na večji mizi, ob kateri bo sedelo le nekaj oseb, odpade na krašenje več površine kot na manjši, kjer bomo morali paziti na komolce, da bo tudi naš sosed lahko jedel. Gneča se še poveča, ko razpostavimo po mizi sklede, ovale in kozarce.

Mizo okrasimo različno. Najmanj težav in največ kombinacij je pri mizi, pogrnjeni z belim prtom. Ker pa je veliko gospodinjstev, ki so prte zamenjale s pogrinjki, moramo poziti na skladnost barv.

Darila in obdarovanje

Obdarovanje je eden najstarejših in najlepših običajev, kar jih poznamo. Namen običaja je razveseljevanje, medtem ko prav darovalcu povzroča največ preglavic premišljevanje — kaj kupiti. Morda cvetje, knjigo, gramofonsko ploščo, prstan, čokolado, rokavice! Drago ali poceni!

Razlikujemo trajne darove in „potrošne". Te zadnje poklonimo znancem in prijateljem, s katerimi smo v zelo tesnih odnosih in jih obdarujete iz hvaležnosti ali pa jim daste priznanje ali nagrado za trud. Trajna darila se poklanjajo osebam, s katerimi imate daljše prijateljstvo, trajne zveze ali do katerih gojite posebno topla čustva.

Žaljivo za darovalca je, če darilo odklonimo, zato si zapomnimo:

— Darilo naj bo premišljeno izbrano, nikoli predrago ali tako, da bi bilo lahko dvomiselno.

— Ne podarite naprej stvari, ki ste jo nekoč dobili v dar.

— Denar se ne poklanja, ker bi bila sicer to žalitev za obdarovanca.

— Netaktno je poklanjati svojo fotografijo, razen če vas niso prosili zanjo, toda to potem ni darilo.

— Darilo naj bo lepo zavito, večkrat smo lepo zavitega darila bolj veseli kot površno ovitega, pa čeprav je bolj dragoceno. Ceno morate odstraniti.

Kadar darujete, se držite naravno, neprisiljeno, brez sramežljivosti in pretirane ceremonialnosti.

Nasveti za praznike

- Jelka bo dolgo ostala sveža pa tudi iglice ne bodo odpadale, če boste vsa poškodovana mesta namazali z raztopljenim voskom ali s parafinom.
- Če vam svečice ne bi šle rade v svečnik, jim pomočite spodnji konec v vrelo vodo. Sveče boste lahko poljubno oblikovale.
- Od sveče ne bo kapljalo, če daste k stenju zrno soli.
- Jelka se ne bo vnela, če svečo izolirate. Na spodnjem koncu ovijte sveče z malo staniolnega papirja. Staniol ne gori in dogorela sveča ne bo vnela suhih iglic.
- Če se vam ob praznovanju razlije kozarec rdečega vina po najlepšem prtu, nikar ne bodite slabe volje! Madež potresite s soljo, nato pa še s segretim limoninim sokom ali mlekom in sperite.

POSKUSITE OB PRAZNIKIH

GNJATNI KRAPKI

V 2,4 dl vode prevremo 5 dkg surovega masla in sol. V to stresemo 16 dkg ostre moke in mešamo, da se testo zgosti in loči od posode in kuhalnice. Dodamo še 3 jajca in 10 dkg sesekljane gnjati. Z dvema žličkama delamo majhne krapke, katere ocvremo na olju. Serviramo jih za predjed.

LEŠNIKOVA KREMA

10 dkg naribanih ali sesekljanih lešnikov prepražimo s 6 dkg sladkorja. Nad soparo mešamo dva rumenjaka, 8 dkg sladkorja in 2 dl mleka, da se zmes zgosti. Hladni primešamo ohlajene prepražene lešnike in 4 dl tolčene sladke smetane. Kremo postavimo na hladen prostor.

PEKLJAN GOVEJI JEZIK S CVETAČO V MAJONEZI

Goveji jezik dobro operemo, zbrišemo in nasolimo. Položimo ga v porcelanasto ali neokrušeno emajlirano skledo, obložimo z zrezano čebulo in koreničjem ter obtežimo. Pustimo ga približno štiri dni na hladnem prostoru. Potem ga s sokom do mehkega in vročega olupimo. Ohlajenega narežemo na rezino.

Dve srednje veliki cvetači skuhamo v slanem kropu, ju odcedimo in denemo na sredino ovalnega ali okroglega krožnika. Polijemo jo z majonezo, kateri smo primešali še sesekljane gobice in kumarico, sesekljan drobnjak, kapre in gorčico. Na cvetove zložimo še dve trdno kuhani jajci, zrezani na krhlje. Tako pripravljeno cvetačo obložimo še z narezanim jezikom.

NADEVAN PURAN ALI PIŠČANEC

Očiščenemu puranu ali piščancu skrajšamo peruti, odrežemo vrat ter ga dobro nasolimo. Na 5 dkg margarine ali masla prepražimo drobno sesekljano čebulo. Ko zarumeni, dodamo ožeto žemlje ali bel kruh, sesekljan zelen peteršilj, poper, majaron, žlico drobtin, jajce in nastrgana ali zmleta puranova ali piščančeva jetra. Dobro premešamo in z zmesjo nadevamo purana ali piščanca.

Perutnino nadevamo vedno pod kožo. Pri tem pazimo, da kože ne pretrgamo. Z nadevanjem začnemo na vratu in nato potiskamo nadev narahlo navzdol. Ko porabimo ves nadev, kožo na vratu z nekaj vbodi zašijemo ali spnemo z zobotrebci. Pred pečenjem polijemo z vročo mastjo, zavijemo v pergamentni papir in počasi pečemo pri srednji vročini.

SADNA BOVLA

Liter vloženih marelic ali breskev zmešamo z litrom belega vina, dodamo košček cimetove skorje in strok vanilije ali vanilijev sladkor. Pokrijemo ali pustimo nekaj ur na hladnem. Pred serviranjem prilijemo še malo tekočine (sadnega soka, vina ali kake žgane pijače).

BIFTEK Z JAJCI

Pljučni pečenki (75 dkg) odstranimo kožico in jo narežemo na prst in pol debele zrezke. Te potolčemo in tanko namažemo z oljem. Čez pol ure jih osolimo. V železni ponvi segrejemo olje in opečemo zrezek z obeh strani. Pečene zložimo na ogret ovalni krožnik in polotimo na vsakega še na oko pečeno jajce, ki ga potresemo s sesekljanim zelenim peteršiljem.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

valen. Podcenjuje vlogo partije v vojski in se nerad podreja sklepom političnega vodstva. Kot pijanec plota se oklepa zastarelih metod, nima občutka za novo. Osebno neskromen, bahač in stremuh, nezrel za položaj, ki mu je zaupan.

To so bile temeljne ugotovitve, ki so jih v imenu biroja sestavili Gorazd, Vojko in Pajk; pri tem so si pomagali z Brošuro Borisa Kidriča „Boj proti birokratizmu, karierizmu in drugim nezdravim pojavom".

Pajk je predlagal, da bi prepisali kar pol brošure — vse pritiče Fazanu, marsikaj pa še komu drugemu, ki bo poslušal. S tem da so dali Fazanovemu primeru politično obeležje, so ga ožigosali kot škodljivca posebne vrste. Poleg tega je bil to primer, ki naj bi javno uveljavil politični ugled komisarjev in moč partije. Tudi drugi vojaški voditelji so se večkrat obnašali samopašno in podcenjevali duha politične vojske.

Bataljonski partijci so se zbrali v eni izmed prostornih sob podzemske kasarne na mejnih gorah, kjer je brigada držala položaje. Sestanka se je udeležilo vseh petinštirideset komunistov. Vzdušje je bilo zelo napeto in hkrati slovesno. Po uvodnih Gorazdovih besedah — Fazana je obdolžil za napake in prebral, kar so napisali o njem — je bilo nekaj časa vse tiho. Ljudje so se spogledovali, kdo bo začel, in ugibali, kako bo potekel ta nenavadni obračun.

Po načelu, da je najboljša obramba napad, se je Fazan oglasil prvi. Takoj se je lotil slabe discipline v bataljonu ter s tem v zvezi Primoža in še nekaterih. Zatem je obtožil Drena, da je popustljiv in da si ne prizadeva za varnost bataljona. Bil je slab govornik, v obtožbah neroden, nepreprič ljiv in surov, kar je povzročilo, da so se odvrnili od njega tudi tisti, ki jih je imel za seboj.

Primož ga je zavrnil hladno in z dokazi. Vojko pa ga je dotolkel na podlagi Kidričeve brošure, z najnovejšo linijo glede vloge komunista v vojski. Tudi Orlov se je podvizal, da je naštel nekaj Fazanovih napak v minulem letu, ker je računal na položaj namestnika komandanta bataljona.

To je razvnelo Nandeta, da je segel še dlje nazaj, do ustanovitve brigade, ko je bil Fazan še desetar. Z edinstvenim spominom za podrobnosti je naštel vse njegove prekrške proti kolektivu in posameznikom.

Plaz se je sprožil in vsi so sekali po Fazanu.

Fazanova rdeča lica so se od jeze posinjela. Užaljen se je potulil, ker ni imel niti enega samega zagovornika. Tudi tisti, ki so bili obljubili, da bodo podprli njegovo stremljenje za disciplino, so ga pustili na cedilu.

Brigadni partijski vodja se je sklanjal nad svojo beležnico, poslušal in zadovoljno kimal. Všeč mu je bila ostra in odkrita beseda. Ker Fazan v brigadi ni bil edini primer komandantske nadutosti — drugih se organizacije niso upale lotiti — je partijski vodja menil, da je primer zelo poučen in da bo pokazal, da stranka ne bo nikoli trpela v bojnih enotah samopašnežev in stremuhov. V celoti je podprl komuniste in obsodil Fazanovo ravnanje.

Z navdušenjem so poslušali njegove besede o liku borca, ki je brezmejno predan skupnim ciljem revolucije in boju za svobodo. Jasno je povedal, da revolucije ne izvajamo zaradi položajev in činov nekaterih, temveč za človeka, in da je sleherni borec vreden prav toliko kakor funkcionar. Položaj je dolžnost, da sposobnejši sprejmejo nase odgovornost voditi tiste, ki jim to zaupajo. Ni pa sredstvo za izrabljanje osebne moči in uveljavljanje bolnih ambicij posameznikov, ki nimajo nobene zveze s skupnimi cilji narodnoosvobodilnega boja.

Najbolj pa je obsodil surovost do ljudi.

Na koncu je odločno povedal, da bo partija vse takšne neusmiljeno izključila iz svojih vrst in jih odstavila s položajev.

Med govorom brigadnega partijskega sekretarja je Fazan kar kopnel in izgubljal zadnje trohice samozavesti. Javno mnenje ga je pritisnilo k steni. Še enkrat se je oglasil in priznal vse svoje napake, ki pa jih je vseeno skušal opravičiti z dobrim namenom — da je skušal utrditi disciplino v bataljonu.

Partijska organizacija mu je soglasno prisodila ukor pred izključitvijo in predlagala, da ga štab brigade razreši položaja in premesti iz bataljona.

S sestanka je odšel Fazan sam, s povešeno glavo in sovraštvom v srcu. Kritiki se je uklonil samo iz občutka nemoči, ko ni imel drugega izhoda. Prepričan je bil, da se mu na tihem smejejo vsi in da so komaj čakali na njegov polom. Posebno je bil jezen na Drena, ker da je uničil bataljon in je bil za to skoraj pohvaljen, na Gorazda, o katerem je bil slišal, da je prišel v brigado s terena za kazen, ker se je pogajal z gestapom. In Primož, ta zanikrni študent, oportunist, ki se je dolgo branil odgovornosti in vedno kritiziral poveljstvo... Pa Vojko, švabski dezerter... In Pajk, ta samaritan zabušantski... Ti bodo njega učili komunizma? Orlov, ta surovež komaj čaka, da pride na njegov položaj... Prekleto, kako so ga pokopali... Največ so krivi študentje. Tem je bil zmeraj gorak. Zmerjal jih je z ušivci, tiste s funkcijami je imenoval karieriste, vse od kraja pa je imel za hudo nevarne delavskemu razredu in kmetom. Postali bodo doktorji, zdravniki, inženirji, predsedniki, gospoda, navadne pijavke delovnih ljudi, je menil. Menda je tudi ta brigadni vodja nekaj takega, ker se tako „zgrajeno" izraža, govori pa le na pol slovensko. Hrvat, Dalmatinec ali kaj? Tam, kjer je doma, naj bi preganjal ustaše, namesto da soli ljudem pamet po Gorenjskem.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Izlet v daljno preteklost

(Nadaljevanje s 5. strani)

gora je v primerjavi s Stobi resnično samo bagatela.

Jugoslovanska srednjeveška umetnost — freske in ikone (svetniške podobe, slikane s tempero na les) — je bila pravzaprav do leta 1951 širokemu svetu neznana. Šele po tem letu — po veliki razstavi v Parizu — so tuji strokovnjaki in ljubitelji umetnosti navalili na stare bosanske, srbske in makedonske samostane in začeli uvrščati v svoje preglede bizantinske umetnosti tudi jugoslovanske freske. Seveda so posamezne stilne dobe odmevale na jugoslovanskih tleh dosledno za nekaj desetletij pozneje, toda tudi v francoski ali nemški ali italijanski provinci to ni bilo drugače. Jugoslavija pa je bila v srednjem veku politično vsa zdrobljena, vsa zatirana, 'koristna' zapadu Evrope samo v toliko, v kolikor je vojaško varovala njen obstoj.

Druga stvar je potem še številčna majhnost balkanskih narodov, ki jo je črnogorski vladika in pesnik izrazil takole:

„Iz grmena velikoga lafu izač trudno nije:
u velikim narodima geniju se gnijezdu vije . . ."

Po slovensko: iz velikega grmovja levu ni težavno skočiti, tako se pač tudi veliko laže v velikih narodih genijem gnezdo splete.

Toda razstavljeno bogastvo (zlasti) cerkvene umetnosti je tako izrazito in umetnostno prepričljivo, da človek osupneš nad genialnostjo (večidel) anonimnih ustvarjalcev.

Tudi Pablo Picasso in še mnogi drugi sodobniki so se učili pri teh starih mojstrih. Naj mi kdo oporeka pri Bogorodici Pelagonitisa (XIV. stol., cerkev v Prizrenu)! Namestitev Marijinih oči in drža Kristusove glavice . . . Samo oglatih oblik še ni, drugo je že vse tam. Nepozabno ekspresionistično je gotsko razpelo iz XIII. stoletja — iz cerkve sv. Eufemije. Züriški muzej ima mnogo tega, ali tako suverenega obvladovanja bolečine in sramotenja, kakršnega izraža ta križ, še nisem kje videl.

Da je slikarstvo iz samostana Dečani častno zastopano, je razumljivo, prav tako samostan Nerezi, tako npr. Objokovanje Križanega — iz leta 1164. Koliko človeške topline v objemu matere Marije, koliko dekliškoženske nežnosti, pa tudi srčnosti spričo nespremenljive usode — v dveh, treh slikarjevih potezah! In barve, kako žive, da se mehka svilnata oblačila dajo skorajda potipati.

Najlepša ženska svetnica iz slovenskih krajev pa je gotovo Katarina iz cerkve v Veliki Nedelji. Stara je 560 let, pa je še danes vzor skladnih dekliških čarov, nežno rezljanih dolgih prstkov, bleščeče razprtih radoživih oči, nasmeh Mone Lize na zadržano sladostrastnih ustecah — in samozavestno napetih prsi. Na kolo je naslonjena, kakor da čaka na viteškega plesalca — ne pa na mučeniško smrt.

Od sodobnih slikarjev sta seveda daleč vidna najprej oba znamenita hrvaška 'naivca' — Ivan Generalič (z znamenitim razčetverjenim Petelinom, olje na steklu) in Hegedušič. Pa tudi Ivan Rabuzin je zastopan s sliko Na gorah, tisti Rabuzin, ki je razstavljal pred kakimi desetimi leti s hrvaškimi tovariši Skurjenim, Buktenico, Klopotanom in s slovenskim naivcem Viktorjem Magyarom, ki je učitelj v Grosupljem, v takratni celovški galeriji Hildebrand.

Seveda spričo bogastva srednjeveške umetnosti sodobno ustvarjanje že čisto prostorno ni moglo priti do tiste veljave, ki jo v resnici ima. Tako človek — vsaj kar zadeva poznano slovensko upodabljajočo umetnost — pogreša mnoga imena. Zastopani so samo Janez Bernik, Stojan Batič (kipar), Riko Debenjak (profesor grafike), Horvat-Jaki (nekoč Kržišnikov glavni konj), prof. Božidar Jakac, Andrej Jemec, pred kratkim umrli Gojmir Anton Kos, Stane Kregar, Vladimir Makuc, prof. France Mihelič, Marjan Pogačnik, Marij Pregelj (umrl leta 1967), France Rotar, Gabrijel Stupica, Slavko Tihec, Drago Tršar (ki so skoraj že vsi razstavljali tudi v Celovcu pri Nitschu, v Domu umetnikov, v deželnem muzeju) in — konec. Mihe Maleša nikjer, Maksima Gasparija nikjer, Oeltjena nič, Franceta Slane nič, Tisnikarja nič itd.

Organizatorji razstave bi morali že objektivnemu prikazu sodobne slovenske umetnosti na ljubo pripraviti še eno razstavo — morda od vključno slovenskih simbolistov dalje.

Ves truden in posebno še lačen sem prezrl, kdaj so moji koroški prijatelji zginili jest. Toda ljubezniva Nani je prišla končno pome in me odvedla skozi kazan-džiluk (kleparska četrt) v pravi turški han z imenom DEIRE, kjer se je medtem utaboril Janko s pravo turško dahijsko samozavestjo kakor kak koroški beg (turški veleposestnik).

— Poskusite, dekleta, poskusite za božjo voljo, kaj je japrak. Boste vsaj videle, kako se kuha. Pa baklave naročite, baklave. Noben Costa pa noben Musil nista kos tem turškim slaščičarjem. Ne vihajte nosu, dekliči, ne vohajte samo — poskusite, za božjo voljo . . .

In je imel prav, samo da se nam je vse preveč mudilo, saj še nobene džamije (muslimanske molilnice) nismo videli. Ljubka vodnica pozna vse:

— Najlepše ohranjena je džamija bega Gazi Husrefa iz leta 1530. To preprogo je džamiji podaril Naser, to sudanski paša, to oni paša . . .

— Zelo zanimivo, sem pa mislil, da je samo en Bog, vzklikne Tevžej, saj nas na Koroškem tako učijo. Že na razstavi sem jih toliko videl. Pue, pa da moju koj triintrdejsti bobik na roženkrjincu . . . Štue sa mi pa dupode. Pa da koj rjačeju, Alah, ti si dober, Alah, ti si vsemogočen . . . Vjiš koj, Treza, buma mrva prestopit.

— Tiste pa ži kor, Tevžej, da bi ma pua kor tek v prt zavili pa u gruab deli . . . Pa še tam sa žjanstvu loči ud moškeh, saj si čuv, koj je dekelč rjakva. Jaz jočem bit enakopravna s tuebu, v življeju nu pa u smrti . . .

Preden smo se odpravili na letališče, je vodnica povedala še tole:

— Poleti sem bila z zaročencem na izletu v Celovcu. Tam sva se v živo skregala. Jaz sem trdila, da sva pot zgrešila, moj zaročenec pa, da sva že prav prispela v — Klagenfurt. Obračala sva avtobusno karto gor in dol, Celovca nikjer. Pa tudi krajevne table z oznako CELOVEC nikjer v celi Avstriji. Vedeti morate namreč, da v Sarajevu nihče ne reče drugače ko CELOVEC.

— Bog prenesi, da bi si Sarajevčani izmislili zategadel še enega Principa, vzdihne Tevžej zraven mene, saj zaj nam je poglavar obljubil, da jih dobimo — slovenske napise. Ta tuj, či Celovca ne do — da buju le ta druji.

— Daj Alah, sem pomislil, da bi se ljudje ne kregali, da bi se med seboj spoštovali in privoščili drug drugemu vse tisto, kar jim pripada . . .

Globoko pod našim ptičem so mirovale fosforescirajoče morske zvezde, najlepša in največja med njimi — Zagreb. Tam bi morali pristati, ker nas Brnik zaradi goste megle ni upal sprejeti. No, lepa reč, pomislim. Pri Hrvatih, ki nikogar drugega ne marajo kakor sebe . . . Pa sta naša dva pilota le pogledala nad Brnik, ali bi šlo. In je šlo. Z brzino 200 km na uro skozi meglo na pristajališče, da nisi videl 50 metrov pred seboj. Fanta pa taka! Čestitamo in se zahvalimo. Tudi za bonbone in za slivovko, ki ste nam jih poklonili.

— Na, veste kaj, je dejala Nani, ko smo si — že v avtu — previdno vrtali pot skozi meglo, da bi jo z nožem rezal, tega dneva pa nikoli v življenju ne bom pozabila.

Prav imaš, Nani, sem pomislil, ti si že rešena. Ti že veš, da človek ne živi (= ne je in ne spi) samo zaradi tega, da ne umre. Človek, seveda.

P. S. Pa tudi Slovenski prosvetni zvezi hvala, da je polet organizirala.

Janko Messner

Knjiga - najlepše darilo!

Ko boste v teh dneh izbirali darila za božične in novoletne praznike, pomislite, da je najlepše darilo — dobra knjiga. Tokrat navajamo izbor za ljubitelje poezije.

- France Prešeren: **POEZIJE**, faksimile rokopisa in prve izdaje v kaseti s pesnikovo sliko 200.—
- Simon Gregorčič: **POEZIJE**, faksimile rokopisa, v kaseti iz umetnega usnja 142.—
- Karel Destovnik-Kajuh: **PESMI**, miniaturna izdaja, 64 strani, umetno usnje 37.—
- Dragotin Kette: **PESMI**, pesniška zbirka, miniat. izdaja, 180 strani pl. 30.—
- Fran Levstik: **PESMI**, pesniška zbirka, miniaturna izdaja, 120 str. usnje 26.—
- Simon Jenko: **PESMI**, pesniška zbirka, miniat. izdaja, 172 strani, usnje 26.—
- Josip Murn Aleksandrov: **IZBRANE PESMI**, miniat. izdaja, 164 strani, pl. 30.—
- Janez Menart: **BELA PRAVLJICA**, pesnitev, 72 strani. ilustr. pl. 75.—
- Andrej Kokot: **URA VESTI**, pesniška zbirka, 72 str. ilustr. br. 50.—
- Valentin Polanšek: **GRAPE IN SONCE**, pesniška zbirka, 80 strani br. 25.—
- Tone Pavček: **UJETI OCEAN**, pesniška zbirka, 56 str. pl. 23.—
- Lili Novy: **OBOKI**, pesniška zbirka, 124 strani pl. 33.—
- Branko Žužek: **PADAJO ROŽNATI LISTI**, pesniška zbirka, 64 strani ilustrirano, pl. 20.—

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA" CELOVEC WULFENGASSE

DR. TONE FERENC:

Predzgodovina

neke „znanstvene" ustanove

(2. nadaljevanje)

Dr. Starzacher in tisti, ki so stali za njim, so se torej zavzemali za t. i. tretjo rešitev nasproti drugi, ki so jo po Himmlerjevih smernicah iz začetka aprila 1941 že začeli uresničevati. Zavzemal se je torej za nekoliko počasnejše ponemčevanje, ki bi ga uresničili šele pri prihodnjih generacijah, potem ko bi prej ustvarili potrebno vmesno plast, interesno vezano na Koroško in nemški rajh. Za takšno ponemčevanje ne bi izgnali že od začetka tako velikega števila ljudi, temveč le izobražence in sicer v Nemčijo ne pa v Srbijo. Nujno potrebni pogoj za začetek ponemčevalnega procesa bi bila naselitev ustreznih skupin nemških naseljencev, zlasti tistih iz Italije, za kar je bil dr. Starzacher še posebej zadolžen.

Treba je povedati, da ni bil tisti čas dr. Starzacher sam, ki se je zavzemal za to, da bi velikopotezno izganjanje Slovencev omejili na nujno potreben obseg. Od 13. do 18. maja 1941 je slovensko Štajersko in Gorenjsko obiskal šef glavnega rasnega in kolonizacijskega urada SS v Berlinu SS-Gruppenführer Otto Hofmann, to je šef tiste ustanove, iz katere so bili t. i. rasni preiskovalci v preselitvenih komisijah v obeh zasedenih slovenskih pokrajinah. Ogledal si je delo teh ljudi, npr. tudi v Gorjah in Blejski Dobravi, in o izidih rasnega pregleda razpravljal tudi s šefom civilne uprave za Gorenjsko Franzem Kutschero. Bila sta presenečena nad tem, da je rasna podoba gorenjskega prebivalstva tako dobra, saj so rasni preiskovalci ugotavljali, da ima kar 85 odstotkov ljudi dobro rasno oceno in le 15 odstotkov slabo. S Kutschero sta 24. maja predlagala Himmlerju, naj bi nekoliko spremenil kriterije za rasne ocene, tako da bi še več ljudi vključili med rasno dobro ocenjene. Dne 28. maja so v glavnem štabnem uradu državnega komisarja za utrjevanje nemštva v Berlinu pripravili predlog „smernic za izselitev tujih elementov iz Južne Koroške", ki jih je nato 7. julija 1941 v Himmlerjevi odsotnosti podpisal šef tega urada Ulrich Greifelt in so pomenile občutno zmanjšan obseg izgona izobraženstva in prebivalstva iz obmejnega pasu ter popoln odstop od načrta za izgon priseljencev po letu 1914. Še spomladi 1941 so se v krogih, odgovornih za gospodarstvo in oborožitev v nemškem rajhu, začeli krepiti vojnogospodarstveni pomisleki proti množičnemu izganjanju Slovencev. Kutschera se je obrnil na Himmlerja, naj bi ponovno zmanjšali obseg množičnih deportacij na Gorenjskem, a je na reševanje te vloge vplivala tudi že vstaja slovenskega naroda in tudi drugih jugoslovanskih narodov. Le-ta je prisilila naciste, da so po izgonu več kot 2300 ljudi iz Gorenjske in Mežiške doline v Srbijo, predvsem izobražencev in drugih narodno zelo zavednih ljudi, množične deportacije na Gorenjskem odložili do konca vojne.

Potem ko so nacistični raznarodovalci na Koroškem in Gorenjskem začeli polagoma opuščati tisto smer raznarodovanja, ki jo je aprila določil Himmler in ki jo je dr. Starzacher navajal kot 2. rešitev gorenjskega vprašanja, ter se podajati na pot preudarnega, bolj sistematičnega, na daljši rok preračunanega in navidezno milejšega raznarodovanja, ki jo je dr. Starzacher navajal kot 3. rešitev, so sklenili, da se mora za uresničevanje tega cilja „zraven meča postaviti še znanost". Če bi nova meja nemškega rajha tekla nekje ob Drini ali če bi šlo za narod, ki bi živel nekje v vzhodni Poljski, bi za uresničevanje take naloge, tj. raznaroditve majhnega naroda, zadostoval samo meč. Tukaj, na vidnem mestu, v bližini Italije in drugih držav, pa meč ni mogel sam opraviti tega dela, bila mu je potrebna „znanost".

Že spomladi 1941 so nacistični funkcionarji v Celovcu in na Bledu sklenili, da je za raznarodovanje Slovencev na Gorenjskem potrebna „znanost", da je to delo treba postaviti „na znanstvene temelje". Menili so, da je za proučevanje nekaterih vprašanj raznarodovalnega dela na Gorenjskem treba ustanoviti ustrezno znanstveno ustanovo. Iz nekega dokumenta je mogoče razbrati, da naj bi to šefu civilne uprave predlagal njegov referent za šolstvo Dlaska. Verjetno so se o tem najprej dogovarjali med seboj v Celovcu in na Bledu in je nato šef civilne uprave za Gorenjsko 17. junija 1941 izročil posebno vlogo ministru za znanost, vzgojo in ljudsko izobrazbo dr. Bernhardu Rustu.[3]

Osnovni težavi, ki sta ju dr. Starzacher in Kutschera videla pri popolnem ponemčevanju Gorenjske, sta bili bližina ljubljanske univerze in kulturna avtonomija, ki jo je italijanski okupator dopuščal v ljubljanski pokrajini. Potem ko je priznal, da je ljubljanska univerza dosegla zgledne uspehe pri reševanju obmejnih vprašanj in obžaloval, da so za to zaslužni tudi profesorji, ki imajo nemška imena (Nachtigal, Weber, Oswald, Sturm, Ehrlich itd.), je poudaril:

„Delo na novem območju stoji daljnosežno pod vplivom dveh dejavnikov: 1. meja poteka 10 km pred vrati Ljubljane, 2. južni del Kranjske je dobil popolno avtonomijo. Učinke tujih duhovnih žarišč je treba zlomiti. Ta cilj lahko dosežemo le tedaj, če bo pooblaščena pokrajina imela enako ali podobno ustanovo, ki bo lahko namesto slovenskega duhovnega dela posredovala nemška znanstvena spoznanja."

Zato naj bi Koroška prav zaradi novih nalog na Gorenjskem dobila „znanstveno-raziskovalno ustanovo", ki bi bila „enakovredna svojemu nasprotnemu polu — univerzi v Ljubljani."

Po tej utemeljitvi je Kutschera prosil ministra dr. Rusta, naj dovoli, da v Celovcu ustanovijo raziskovalno ustanovo in zanjo namenijo potrebna finančna sredstva. Ta raziskovalna ustanova naj bi po Kutscherovem predlogu imela po enega etnografa, slavista, germanista, geografa in arheologa ter dva zgodovinarja in vsak od teh naj bi imel ob sebi asistenta; skupaj s tremi upravnimi uslužbenci in dvema čuvajema muzejske zbirke naj bi imela ustanova torej 19 ljudi. Kutschera je v svoji vlogi tudi opisal naloge posameznih raziskovalcev:

„1. *Naloga zgodovinarjev:* Raziskava in prikaz nemških storitev in ustvaritev na vseh področjih javnega in kulturnega življenja v tem prostoru od karolinške dobe: preveritev in novi prikaz politične zgodovine, temeljita raziskava in nadroben prikaz nemške kolonizacije, nemškega gospodarskega življenja, socialnega razvoja, mestnih in tržnih pravic, pravnega življenja na podeželju, cehov, duhovnega in umetniškega življenja, kolikor to ne sodi na področje jezikoslovca in umetnostnega zgodovinarja;

raziskava langobardske kolonizacije in langobardskega vpliva v deželi;

raziskava sledov germanskega življenja v velikonemški dobi ali v času preseljevanja ljudstev.

2. *Naloga arheologa:* Raziskava prebivalstvenih, rasnih in kolonizacijskih razmer v prazgodovini s posebnim ozirom na čas preseljevanja ljudstev, še posebej na langobardsko dobo, v nenehni zvezi z zgodovinarjem.

(Se nadaljuje)

3 DZA Potsdam, fond RMWEV, Bd. WE 2939/41.

Športni vestnik

SMUČANJE

USPEH V VAL D' ISERU

V okviru kriterija prvega snega so bile pretekli teden v Val d' Iseru smučarske tekme, ki so veljale za svetovni pokal. Za veliko presenečenje tekmovanja je poskrbel 19-letni Norvežan Erik Haker, ki je zmagal v veleslalomu in zadal s tem smučarskim velesilam hud udarec. Drugo in tretje mesto sta zasedla Francoza Augert in Duvilard.

Na ženskem smuku v soboto je zmagala Francozinja Rouvier pred Avstrijko Annemarie Pröll, ki je s tem zavzela vodstvo v uvrstitvi za svetovni pokal. Tretje mesto je dosegla Francozinja Macchi pred Avstrijko Drexel. Avstrijki Rauter in Totschnig, ki sta zasedli mesta 8 in 9, sta poskrbeli za moštveno premoč.

Največje zanimanje pa je vladalo za moški smuk, kjer je bil pričakovan hud dvoboj med Švicarji in Avstrijci. Dvoboj na smuku za 8. pokal Henrija Oreillerja je bil popoln uspeh za avstrijske reprezentante. Zmagal je neumorljivi veteran Karl Schranz pred Heinijem Messnerjem, ki je v obeh letošnjih smukih zasedel drugo mesto. Uspeh avstrijskega moštva je dopolnil še Karl Cordin, ki se je uvrstil na četrto mesto za Švicarjem Michelom Dätwylerjem. Kot najboljši Francoz se je uvrstil Duvillard na osmo mesto.

Po treh tekmovanjih je prevzel Heini Messner vodstvo za svetovni pokal (40 točk) pred Karlom Schranzom (33) in Bernhardom Russijem (29).

ZMAGOVALEC ZA EVROPSKI POKAL POSTAL KOROŠEC

V soboto in nedeljo je bila v Bad Kleinkirchheimu na Koroškem nedvomno največja smučarska prireditev zadnjih let. Sobotni smuk in nedeljski slalom sta namreč štela za evropski pokal. 18-letnemu Korošču Klammerju iz Fresacha se je posrečil velik uspeh — zmaga v smuku. Če pomislimo, da so izmed 20 nastopajočih Avstrijcev bili le trije Korošci, je Klammerjeva zmaga velik uspeh za Koroško smučarsko zvezo. Drugo in tretje mesto sta zasedla Italijana Zandegiacomo oziroma Plank pred Avstrijcem Griessmannom.

V nedeljo pa je bil na sporedu slalom, kjer je bila konkurenca hujša, saj so nastopili specialisti kot Nemca Heckelmiller in Rieger ter mnogi drugi. Zmagovalec težke preizkušnje je postal Eberhard Schmalzl iz Južne Tirolske, ki je prevzel s 50 točkami tudi vodstvo v boju za evropski pokal. Slalom je bil zelo težak, saj je izmed 108 tekmovalcev oba teka končalo le 33. Najboljši Avstrijec Aschaber je zasedel 9. mesto. S štartno številko 96 je zasedel Korošec Manfred Brunner 25. mesto in bil edini Korošec, ki je mojstroval težko progo.

ZAČETEK NORDIJSKE SEZONE

V Admontu na Štajerskem je bila v nedeljo prva preizkušnja smučarskih tekačev letošnje sezone. Tekmovali so na 10 km, udeležba pa je bila mednarodna. Prvo mesto in nagrado Admonta je osvojil Korošec Herbert Wachter, ki se je izmed 126 tekačev najbolje znašel. Drugo in tretje mesto sta zasedla člana jugoslovanske ekipe Kerštajn in Mlinar.

Na splošno so se koroški tekmovalci izvrstno odrezali in se izkazali kot zdaleka najboljši Avstrijci. Korošci so stavili zmagovalce tudi v obeh mladinskih in juniorskih skupinah.

Avstrijska reprezentanca bo nadaljevala trening na Tauplatzu, kjer bo 18. decembra primerjalni test vseh reprezentantov. V nedeljo 19. decembra bodo nordijski smučarji nastopili v tekmovanju za avstrijski pokal, ob začetku novega leta pa se bodo udeležili teka v Bohinju, kjer bo prva kvalifikacijska tekma za olimpijske igre v Sapporu.

HOKEJNALEDU

AVSTRIJSKO HOKEJSKO PRVENSTVO

Avstrijsko hokejsko prvenstvo se je ta teden po kratkem odmoru nadaljevalo s 15. in 16. kolom. Državni hokejski prvak KAC je v 15. kolu imel za nasprotnika EK Zell am See in ga premagal 13:1 (2:0, 4:0, 7:1). Tekma je stala v znamenju prvaka, vendar se iz skromnega povprečja ni dvignila.

Edino presenečenje 15. kola je bila tekma med WEV in Feldkirchom. Dunajčani so iznenadili izvrstnega nasprotnika in zmagali tesno s 3:2 (0:1, 2:0, 1:1). V 16. kolu pa je prvak imel v torek zvečer v gosteh hokejsko moštvo WEV, ki še misli poseči v boj za prvo mesto prvenstva. Tekma KAC:WEV se je končala 8:4 (3:1, 2:2, 3:1).

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 18. 12.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 10.00 Zabavna glasba — 10.25 Mednarodne smučarske tekme — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Voščila — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Mala solistična parada — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Gradec slavi Ziehrerja — 21.30 Kabinet doktorja Nonsena — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 19. 12.: 6.10 Igra na orgle — 6.35 Ljudske viže — 7.00 Veselo nedeljsko jutro — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.25 Mednarodne smučarske tekme — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 16.30 Glasba bratov Schrammel — 17.05 Sprehod skozi advent — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Otroški zbori — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Sima — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye.

Ponedeljek, 20. 12.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Šolska oddaja — 10.15 Znanje o gospodarstvu — 10.30 Pustolovščine v romanu — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo — 16.30 Otroška oddaja: Zlata posoda — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 18.45 Note in beležke — 19.15 In ljudje so tako prijetni — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Radijska igra — 21.30 Ljudska glasba iz Bolgarije.

Torek, 21. 12.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Pripovedke iz Avstrije — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.15 Dobrotniki človeštva — 10.30 Veseli skozi celo leto — 10.45 Delo ob knjigah — 11.00 Ljudska glasba — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Ljudske viže — 16.15 Za ženo — 16.30 Lovska latovščina — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 18.45 Note in beležke — 19.15 In kaj pravite vi? — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 „Kaj, tudi to je mogoče?".

Sreda, 22. 12.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Doživeta zgodovina — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Zveneči instrumenti — 10.30 Latinska Amerika iz prve roke — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroški visokošolski obzornik — 16.15 Za ženo — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja združenja industrialcev — 18.45 Note in beležke — 19.15 Jezik domovine — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Solnograško adventno petje — 21.00 Za prijatelja planin — 21.15 Staroavstrijska slikanica.

Četrtek, 23. 12.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Godalna skupina Wilhelma Dumke — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Novi londonski simfonični orkester — 11.00 Ljudska glasba — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 16.15 Za ženo — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Operetni sprehod s Petrom Alexandrom — 17.50 Odškodninsko pravo — 18.00 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.45 Note in beležke — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 24. 12.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Božič prihaja — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Predbožične pesmi in glasba — 11.00 Igrajo tirolske kmečke godbe — 14.55 Radijska igra — 15.30 Adventno petje — 16.15 Kako je nastalo božično drevo — 16.57 Sveta noč . . . — 17.10 Božična doživetja starih ljudi — 17.57 Sveta noč . . . — 18.20 Božični nagovor škofa dr. Köstnerja — 18.56 Sveta noč . . . — 19.05 Beseda in glasba za božični večer — 19.30 Božične pesmi — 19.56 Sveta noč . . . — 20.05 Božična igra — 20.50 Sveta noč . . . — 22.00 Glasba z Dunaja.

Slovenske oddaje

Sobota, 18. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 19. 12.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 20. 12.: 13.45 Informacije — Naš dom v prazničnih dneh.

Torek, 21. 12.: 13.45 Informacije — Prišel je čas okrog božiča — Cerkev in svet.

Sreda, 22. 12.: 13.45 Informacije — Za naše mlade poslušalce — Za našo knjižno polico.

Četrtek, 23. 12.: 13.45 Informacije — Blagoslovitev slovenske kapele v Washingtonu — Pesmi adventa.

Petek, 24. 12.: 13.45 Informacije — Milka Hartman: Božič z lučkami.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 18. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Pihalni orkester RTV Ljubljana — 12.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 12.40 Po domače z domačimi vižami — 14.10 Sobotno popoldne za mladi svet — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.45 S knjižnega trga — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Z ansamblom Silva Štingla — 18.15 Iz opernega sveta — 18.50 Pogovor s poslušalci — 20.00 Sobotni večer s Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 21.15 Vedre melodije z velikimi zabavnimi orkestri — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 19. 12.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.45 Skladbe za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 11.20 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.05 Vedri zvoki — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 V svetu opernih melodij — 17.30 Dostojevski: Krotka, radijska igra — 18.25 Slovenska lahka orkestralna glasba — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse: Sodobni blues.

Ponedeljek, 20. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Cicibanov svet — 9.40 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 12.10 Praški simfonični orkester — 12.40 Pihalni orkester na koncertnem odru — 14.10 Iz zborovske zakladnice Claude Debussyja in Andre Capleta — 14.35 Voščila — 15.40 Lepe melodije — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.15 Ob lahki glasbi — 20.00 Richard Wagner: Rensko zlato, opera — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Slovenski ansambli in pevci zabavne glasbe.

Torek, 21. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Operna matineja — 9.05 Kdo brani naše meje — 9.35 Slovenske narodne v raznih izvedbah — 12.10 Dvorak v prešerni in mirni ubranosti — 12.40 Vedri zvoki z domačimi ansambli — 14.10 Glasbena tribuna mladih — 14.30 Z ansamblom Francija Puharja — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Odskočna deska — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje — 18.45 Svet tehnike — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Od premiere do premiere — 21.25 Koncert lahke glasbe — 22.15 Instrumentalni komorni ansambli skladatelja Lojzeta Lebiča — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Sreda, 22. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.25 Vedno lepe melodije — 9.40 Iz glasbenih šol — 12.10 Iz Verdijeve opere „Macbeth" — 12.40 Od vasi do vasi z domačimi vižami — 14.10 Moška zbora iz Divače in Sežane — 14.35 Voščila — 15.40 Dva rondoja — 17.10 Jezikovni pogovori — 17.25 Naša glasbena galerija — 18.15 Popevke iz slovenskih festivalov — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Komorno-glasbeni studio — 22.15 Teden jazza na Madžarskem — 23.15 Slovenski pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 23. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Operna matineja — 9.05 Človek in narava — 9.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 12.10 Iz Kogojeve opere „Črne maske" — 12.40 Pihalne godbe — 14.10 Pesem iz mladih grl — 14.30 Z ansamblom Atija Sossa — 14.45 Med šolo, družino in delom — 16.40 Z orkestrom Mantovani — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Godala v ritmu — 18.45 Kulturna kronika — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer s slovenskim pesnikom Severinom Šaliljem — 22.15 Iz opusa Benjamina Brittna — 23.15 Iz albuma izvajalcev jazza — 23.40 Popevke na tekočem traku.

Petek, 24. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Od melodije do melodije — 12.10 Melodije Čajkovskega — 12.40 Čez polja in potoke z godci in pevci — 14.10 Kaj vam pripoveduje glasba — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 18.50 Ogledalo našega časa — 20.00 Slovenski zbori tekmujejo — 20.30 „Top-pops 13" — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

SLOVENSKA MLADINA

prireja tudi letos za svoje člane in prijatelje

Smučarski tečaj

pri Lapšu v Šentjanških Rutah, in sicer v dneh od 3. do 6. januarja 1972. Na tečaj so vabljeni vsi člani SM, v omejenem številu pa se tečaja lahko udeležijo tudi nevčlanjeni mladinci in mladinke.

Na tečaju, ki bo pod strokovnim vodstvom, bo cena za prenočišče in polno oskrbo znašala 65 šil. na osebo in dan.

Potrebna je zadostna smučarska oprema. Za plačilo žičnice na Rutah bodo na razpolago vozovnice po znatno znižani ceni. V večernih urah se bomo pomenili o aktualnih vprašanjih in tudi za družabnost bo v zadostni meri poskrbljeno.

Priprave za smučarski tečaj sprejemajo zastopniki SM najkasneje do 30. 12. 71 pismeno na naslov:

SLOVENSKA MLADINA,
Gasometergasse 10/I,
9020 Celovec.

Pravočasno mislite

na voščila, ki jih boste za božične in novoletne praznike poslali svojim sorodnikom, prijateljem in znancem.

Bogato izbiro voščil s slovenskim besedilom, pa tudi v obeh jezikih, dobite po ugodnih cenah v knjigarni.

„NAŠA KNJIGA"
Celovec, Wulfengasse

Avstrija 1

Sobota, 18. 12.: 14.55 Jazz Universal — 15.45 Listamo v slikanici — 16.05 Hišica — 16.30 Cirkus Sindy — 17.00 Seniorski klub — 18.00 Tedenski obzornik — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Aktualno iz kulture — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Dober večer, sosedje — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Boj za piratski zaklad.

Nedelja, 19. 12.: 15.45 Daktari — 16.35 Kontakt — 17.05 Brez nagobčnika — 18.00 Otrokom za lahko noč — 18.05 Cirkuški ravnatelj Johnny Slate — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Solnograško adventno petje — 21.15 „Šah srčni smrti", zaključna prireditev — 22.00 Čas v sliki — 22.15 Nogometni turnir v dvorani.

Ponedeljek, 20. 12.: 18.00 Aktualno iz znanosti — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.50 Iz zgodovine filma — 19.15 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop, Al Mundy — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.20 V boksah — 22.20 Šolski poskusi, šolska reforma — 22.50 Čas v sliki in oddaja iz parlamenta.

Torek, 21. 12: 18.00 Znanost na Poljskem — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Aktualno v kulturi — 18.50 Yancy Derringer — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem? — 21.00 Lodinskijev boljši sejem — 21.50 Čas v sliki in oddaja iz parlamenta — 22.30 Hokej na ledu.

Sreda, 22. 12.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Romantika — 11.00 Lopovi proti lopovom — 11.45 Ob boksah — 16.30 Za otroke: Vitez Kunibert — 17.15 Mala šola risanja — 17.35 Lassie, zgodba psa — 18.00 Kap Kennedy, dokumentarni film — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Ljubi stric Bill — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Morski volk — 21.45 Štajerska jesen — Trigon 1971 — 22.25 Čas v sliki in oddaja iz parlamenta.

Četrtek, 23. 12.: 10.00 Mesto dela zgodovino — 10.30 Na obisku pri Margreti Bilger — 11.00 Komentar k dogodkom — 11.30 Kibernetika — 12.00 Fizika za vsakogar — 18.00 Srečanje z Ernstom Barlachom — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Zadeva iz sosedstva — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Udo Jürgens — 21.20 Ljudje in miti — 22.05 Čas v sliki.

Petek, 24. 12.: 10.00 Začarani otoki — 11.15 Lutkovni film — 11.35 Gorski vodnik — 12.10 Razem in potepuh — 13.30 Trobenta, po noveli „Božična balada" — 14.05 Veronika — 14.10 Hišica — 14.40 Pika Nogavička — 15.10 Mali jezdec, zgodba fanta — 17.15 Božič v belem — 18.15 Dogodki božičnega večera — 18.50 Ljudska glasba in običaji v Avstriji — 19.30 Nagovori škofov — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Božične zvezde — 21.40 Peppino in Violeta, film — 23.50 Polnočnica.

Avstrija 2

Sobota, 18. 12.: 18.30 Obzorja — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Noč brez senc, film — 21.50 Telereprize.

Nedelja, 19. 12.: 15.00 Nogometni turnir v dvorani — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Svetovna trgovinska mesta: New York — 20.00 Smučarska gimnastika — 20.15 Gradimo gradove v oblakih — 21.30 Karl Heinrich Waggerl bere iz svojih del — 22.00 Telereprize.

Ponedeljek, 20. 12.: 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Spor in sprememba — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Rojstvo otrok Olimpa — 21.20 Otroci Olimpa, film — 22.55 Telereprize.

Torek, 21. 12.: 18.30 Fizika za vsakogar — 19.00 Nepoznani „Jaz" — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Ernenek postane Evropejec, poročilo iz Grönlandije — 21.00 Otroci Olimpa, 2. del filma — 22.25 Telereprize.

Sreda, 22. 12.: 18.30 Komentar k dogodkom — 19.00 Zapojte gospodu novo pesem — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Anton Bruckner: Simfonija št. 4 v Es-duru — 21.25 Telereprize.

Četrtek, 23. 12.: 18.30 Zvok iz človeške roke — 19.00 Kontakt — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Božič v St.Pauliju, film — 21.20 Big Valley — 22.10 Telereprize.

Petek, 24. 12.: 18.00 Ko drugi praznujejo — 20.00 Srečanje po službi, film — 21.35 Čas v sliki.